

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

پاسخ

به ۳۰۰ پرسش از احکام

آیت الله العظمی صافی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش از احکام

نویسنده:

آیت الله شیخ لطف الله صافی گلپایگانی

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

- فهرست ۵
- پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش از احکام ۲۰
- مشخصات کتاب ۲۰
- مقدمه ۲۰
- مسائل تکلیف ۲۱
- ۱- علائم بلوغ چیست و در کدام مسأله توضیح المسائل آمده است؟ ۲۱
- ۲- شروع سن تکلیف در دختران دقیقا چند سال و چند ماه بعد از تولد آنها است؟ ۲۱
- ۳- یکی از علائم بلوغ قبل از تمام شدن پانزده سال ظاهر شد، ولی خیال می‌کردم از پانزده سالگی نماز واجب می‌شود، اکنون چه وظیفه‌ای دارم؟ ۲۱
- مسائل تقلید ۲۱
- ۴- به چه دلیل تقلید واجب است؟ ۲۱
- ۵- تقلید را رجوع جاهل به عالم تعریف کرده‌اند مگر شما مردم را جاهل می‌دانید که می‌گوئید باید تقلید کنند؟ ۲۱
- ۶- حکم کسی که بدون تحقیق، از مرجع تقلید خانواده تقلید کرده است، چیست؟ ۲۲
- ۷- آیا می‌توانیم مسائل نماز و روزه را از مجتهدی و مسائل خمس را از مجتهد دیگر تقلید کنیم؟ ۲۲
- ۸- آیا عدول از مرجع تقلید زنده به مرجع تقلید دیگر جایز است؟ ۲۲
- ۹- آیا می‌توان در یک مسأله به رساله چندین مجتهد، رجوع و بهترین را انتخاب کرد؟ ۲۲
- ۱۰- تاکنون از کسی تقلید نمی‌کرده‌ام آیا می‌توانم از مرجعی که از دنیا رفته است تقلید کنم؟ درباره اعمال گذشته چه باید کرد؟ ۲۲
- ۱۱- مقلد یکی از مراجع بودم و پس از فوت او بدون رجوع به مجتهد زنده، به تقلید از او باقی ماندم؛ اکنون چه وظیفه‌ای دارم؟ ۲۲
- مسائل طهارت و نجاست ۲۲
- ۱۲- حکم استفاده از عطرها و ادکلن‌ها چیست؟ آیا حکم فرآورده‌های کشورهای مسلمان با غیر مسلمان فرق دارد؟ ۲۲
- ۱۳- آیا دهان و لب‌های نجس با خوردن یک لیوان آب و بدون نیت طهارت پاک می‌شود؟ ۲۳
- ۱۴- خونی که بر روی زخم، خشک شده نجس است یا خیر؟ ۲۳
- ۱۵- کسی که از مشروبات الکلی استفاده کرده، می‌تواند از ظروف آشپزخانه استفاده کند؟ ۲۳
- ۱۶- آیا خون کم‌تر از درهم که در نماز بخشیده شده، پاک است؟ ۲۳

- ۱۷- اگر لباس نجس را در آفتاب خشک کنیم، پاک می‌شود یا به شستن نیاز دارد؟ ۲۳
- ۱۸- اگر دست یا جایی از بدن نجس شود، چگونه می‌توان با آب قلیل پاک نمود؟ ۲۳
- ۱۹- اگر آب لوله‌کشی روی زمین نجس بریزد و به لباس و بدن ترشح کند آیا همچنان پاک است یا نجس می‌شود؟ ۲۳
- ۲۰- آیا عرق بدن خانم‌ها در ایام عادت نجس است؟ ۲۳
- ۲۴- وضو ۲۴
- ۲۱- مسح سر بر موهای روغن‌زده شده چگونه است؟ ۲۴
- ۲۲- جوهر خودکاری که روی دست باقی مانده آیا برای وضو و غسل اشکال ایجاد می‌کند؟ ۲۴
- ۲۳- آیا قبل از وضو خشکی اعضای بدن لازم است؟ ۲۴
- ۲۴- حکم وضو در صورتی که به مژه‌ها و ابروان خود مواد آرایشی یا پرننگ بکشیم چگونه است؟ ۲۴
- ۲۵- ترشحاتی که پس از خونریزی از زخم خارج می‌شود چه صورت دارد؟ می‌توان با آن وضو گرفت؟ ۲۴
- ۲۶- شست پای شخصی شکسته است و روی آن انگشت را گچ گرفته‌اند، اگر گچ پاک باشد آیا برای مسح پا نیازی به پارچه اضافی است؟ و یا می‌توان ۲۴
- ۲۷- کسی که دست راست او از بالای آرنج قطع شده است، چگونه می‌تواند وضو و غسل را انجام دهد؟ ۲۴
- ۲۸- اگر آبی خارج از آب وضو به اعضای وضو بریزد، آیا وضو باطل می‌شود؟ ۲۴
- ۲۹- آیا بستن شیر آب در هنگام وضو، برای وضو اشکال دارد؟ ۲۵
- ۳۰- اگر در حین وضو چیزی بخوریم، وضویمان درست است؟ ۲۵
- ۳۱- آیا می‌توان قبل از اذان وضو گرفت و بعد با همان وضو نماز خواند؟ ۲۵
- ۳۲- لمس آرم جمهوری اسلامی، کلمات GOD ، «سید الشهداء» و «ا...» بدون وضو چه حکمی دارد؟ ۲۵
- ۲۵- غسل ۲۵
- ۳۳- آیا دست کشیدن به بدن در غسل لازم است؟ ۲۵
- ۳۴- اگر کسی پس از انجام غسل، متوجه شود که قسمتی از موهای بلند سر او آغشته به رنگ بوده و شسته نشده است! غسل او چه حکمی دارد؟ ۵
- ۳۵- اگر در بین غسل حدیثی از انسان سر زند [مثل بول و ...] آیا غسل را باطل می‌کند؟ ۲۶
- ۳۶- اگر کسی نمی‌داند هنگام غسل کف پا را هم باید بشوید؛ ولی به‌طور معمول آب به کف پا هم می‌رسد و شسته می‌شود، آیا غسلش صحیح است؟ ۲۶
- ۳۷- این جانب به وسواس مبتلایم و اطمینان به شسته شدن بدنم در غسل پیدا نمی‌کنم، آیا می‌توانم از همسر در غسل کمک بگیریم؟ ۲۶
- ۳۸- آیا با غسل جنابت احتیاطی می‌شود نماز خواند؟ ۲۶

- ۳۹- در چه صورتی می‌توان به جای غسل تیمم کرد؟ آیا خجالت هم می‌تواند مجوز تیمم باشد؟ ۲۶
- ۴۰- اگر انسان در خواب جنب شود آیا از موارد جنابت از حرام است؟ ۲۶
- ۴۱- این که در رساله فرموده‌اند: «غسل جنابت به خودی خود مستحب است» یعنی چه؟ آیا هر وقت به حمام می‌رویم می‌توانیم یک غسل جنابت مس ۲۷
- ۴۲- آیا اگر قبل از داخل شدن وقت نماز، غسل جنابت انجام دادیم می‌توانیم با آن نماز بخوانیم یا وضو لازم است؟ ۲۷
- ۴۳- غسل مس میت بر عهده‌ام بود فراموش کردم انجام دهم، پس از یک روز جنب شدم و غسل جنابت انجام دادم، آیا کفایت می‌کند یا حتما باید غ ۲۷
- ۴۴- در مسأله بالا تکلیف نماز و روزه‌هایم چه می‌شود؟ ۲۷
- ۴۵- آیا لمس کردن استخوان مرده به غسل مس میت نیاز دارد؟ ۲۷
- ۴۶- زمان غسل جمعه چه وقت است؟ ۲۷
- تیمم ۲۷
- ۴۷- آیا بعد از تیمم بدل از غسل، تیمم بدل از وضو نیز لازم است؟ ۲۷
- ۴۸- آیا کسی که برای جنابت، تیمم بدل از غسل کرده، می‌تواند نمازهای بعدی را نیز با آن تیمم بخواند؟ ۲۷
- ۴۹- اگر با تیمم بدل از غسل نماز خواندیم، آیا برای نمازهای بعدی باید غسل کنیم؟ ۲۷
- ۵۰- در تیمم بدل از غسل، هنگامی که آب به دست آوریم باید غسل کنیم؟ ۲۸
- مسائل نماز ۲۸
- ۵۱- سخن گفتن در اثناء اذان و اقامه چه صورت دارد؟ ۲۸
- ۵۲- هنگامی که وقت اذان به افق شهر از رادیو یا تلوزیون اعلام می‌شود، می‌توان نماز خواند یا باید صبر کرد تا اذان رادیو یا مسجد تمام شود؟ ۲۸
- ۵۳- هنگام صبح اگر شک کنیم آیا آفتاب طلوع کرده یا نه باید نماز را به نیت ادا بخوانیم یا قضا؟ ۲۸
- ۵۴- اگر بعد از نماز شک کنیم وضو داشته‌ایم یا نه، نماز چه حکمی دارد؟ ۲۸
- ۵۵- فرو بردن ریزه‌های غذا که در بین دندان‌ها است، در حال نماز چه صورت دارد؟ ۲۸
- ۵۶- اگر دستمال یا چیز نجس دیگری همراه نمازگزار باشد، چه حکمی دارد؟ ۲۸
- ۵۷- استفاده از زنجیر، انگشتر و حلقه نامزدی طلا برای مردان چه صورت دارد؟ ۲۸
- ۵۸- اگر با لباسی که مقداری خون دارد نماز بخواند، حکمش چیست؟ ۲۹
- ۵۹- اگر لباس کسی که مشغول نماز است خونی باشد، واجب است به او اطلاع دهیم؟ ۲۹
- ۶۰- نماز خواندن با مانتو و روسری چه صورت دارد؟ ۲۹

- ۶۱- آیا نماز خواندن روی تخت جایز است؟ ۲۹
- ۶۲- در نماز جمعه از روزنامه‌ای که اسم خدا در آن نوشته شده است به عنوان زیرانداز استفاده می‌کنیم، اشکال دارد؟ ۲۹
- ۶۳- اگر کسی به این مسأله توجه نداشته که بسم الله الرحمن الرحیم را در نماز باید به قصد همان سوره‌ای که می‌خواهد بخواند بگوید، معمولاً اول بس ۲۹
- ۶۴- اگر اشتباها سوره را قبل از حمد بخوانیم، سجده سهو واجب می‌شود؟ ۲۹
- ۶۵- در نماز به جای سوره «قل هو الله أحد» می‌توانیم یک سوره دیگر از قرآن بخوانیم اما چهار سوره است که خواندن هر یک از آن‌ها به تنهایی کافی ۲۹
- ۶۶- در رکوع نماز باید دست‌ها روی زانو باشد یا اگر بالاتر از زانو هم گذاشته شود، اشکال ندارد؟ ۳۰
- ۶۷- کسی که با سرعت به سجده می‌رود اگر سرش بیش از یک‌بار به مهر بخورد حکمش چیست؟ ۳۰
- ۶۸- اگر در حال خواندن نماز، بچه‌ای مهر را بردارد، چه باید کرد؟ ۳۰
- ۶۹- اگر هنگام گذاشتن پیشانی روی مهر نماز، قسمتی از موی سر یا چادر بین پیشانی و مهر حائل شود، وظیفه چیست؟ ۳۰
- ۷۰- آیا برای انجام سجده واجب قرآن، رعایت حجاب برای خانم‌ها لازم است یا خیر؟ ۳۰
- ۷۱- اگر کسی آیه سجده را از ذهن بگذراند ولی بر زبان نیاورد، مثلاً از روی قرآن نگاه کند، آیا سجده بر او واجب می‌شود؟ ۳۰
- ۷۲- آیا در سجده‌های مستحب هم، باید شرایط سجده واجب رعایت شود؟ ۳۰
- ۷۳- آیا قنوت را می‌توان به زبان فارسی خواند؟ ۳۱
- ۷۴- آیا ترک قنوت اشکالی دارد؟ ۳۱
- ۷۵- آیا چرخاندن انگشتر و نگاه به نگین در حال قنوت استحباب دارد؟ ۳۱
- ۷۶- آیا فقط در سجده آخر نماز می‌توانیم «یا ولی العافیة...» را بگوییم؟ ۳۱
- ۷۷- کسی که در رکعت سوم یادش آمد تشهد را فراموش کرده، چه وظیفه‌ای دارد؟ ۳۱
- ۷۸- اگر شخصی ندانسته تسبیحات اربعه را بیش‌تر از سه مرتبه بخواند، آیا نمازش باطل می‌شود؟ ۳۱
- ۷۹- کسی که به جای تسبیحات اربعه، حمد شروع کرده چه کند؟ ۳۱
- ۸۰- اگر در بین نماز ظهر شک کند که نیت نماز ظهر کرده یا عصر، چه باید بکند؟ ۳۱
- ۸۱- اگر هنگام قرائت تسبیحات اربعه نماز چهار رکعتی شک کند سه رکعت خوانده یا چهار رکعت تکلیف چیست؟ ۳۲
- ۸۲- کسانی که در نماز حواس‌پرتی دارند و شک می‌کنند، وظیفه‌شان چیست؟ ۳۲
- ۸۳- اگر در نماز حواسمان نباشد، آیا می‌توانیم نماز را به هم زده، دوباره شروع کنیم؟ ۳۲
- ۸۴- در بین نماز عصر یقین کردم نماز ظهر را نخوانده‌ام، آیا لازم است نماز را تمام کنم یا می‌توانم نماز را باطل نمایم و نماز ظهر را شروع کنم؟ ۳۲

- ۸۵- قصد خواندن نماز ظهر داشتیم، اشتباها نماز عصر را نیت کردیم، حکم آن چیست؟----- ۳۲
- ۸۶- آیا نماز احتیاط را باید بلافاصله پس از سلام نماز بخوانیم؟----- ۳۲
- نماز مسافر----- ۳۳
- ۸۷- شکسته خواندن نماز تمام و تمام خواندن نماز شکسته با عدم آگاهی به حکم چه حکمی دارد؟----- ۳۳
- ۸۸- حد ترخص را توضیح دهید.----- ۳۳
- ۸۹- دانشجویی که وطن و محل تحصیل او بیش از چهار فرسخ شرعی [تقریباً ۲۲ کیلومتر] فاصله دارد و تقریباً هر روز این مسیر را برای تحصیل می‌رود و روزی در راه می‌ماند، حکم نماز او چیست؟----- ۳۳
- ۹۰- نماز و روزه دانشجویی که دو روز در هفته به محل تحصیل می‌رود و در همان روز به وطن برمی‌گردد و فاصله محل تحصیل و وطنش بیش از چهار فرسخ است، حکم نماز و روزه او چیست؟----- ۳۳
- ۹۱- دانشجوی دانشگاه پیام نور که بعضاً هر دو هفته یک بار یا بیش از ده روز یک بار به محل درس می‌رود و برمی‌گردد، چه حکمی دارد؟----- ۳۳
- ۹۲- مقلد مرجع تقلیدی هستیم که نماز و روزه‌ام را به جهت مسافرت برای تحصیل تمام می‌داند. اگر در بین دو ترم ده روز در وطن بمانم، در بازگشت حکم نماز و روزه استادانی که یک یا چند روز در هفته به محل تدریس رفت و آمد دارند، در دو صورت زیر چگونه است:----- ۳۳
- ۹۳- دانشجویی که هر هفته شبیه به محل تحصیل می‌رود و چهارشنبه یا پنجشنبه به وطن مراجعت می‌کند، نماز و روزه‌اش چگونه است؟----- ۳۳
- ۹۴- اگر شخصی را در حال بیهوشی برای معالجه به شهری دیگر انتقال دهند و پزشکان، دوره درمانش در بیمارستان را کم‌تر از ده روز تعیین کنند، حکم نماز و روزه او چیست؟----- ۳۴
- نماز جماعت----- ۳۴
- ۹۶- کسی که عمداً زودتر از امام جماعت سر از رکوع یا سجده بلند کند، آیا نمازش باطل می‌شود؟----- ۳۴
- ۹۷- اگر سهواً زودتر از امام از رکوع برخیزیم، چه باید بکنیم؟----- ۳۴
- ۹۸- آیا مأموم می‌تواند زودتر از امام سلام دهد؟----- ۳۴
- ۹۹- اگر شخص قبل از امام جماعت تکبیرة الاحرام نماز را بگوید، نمازش چه صورتی دارد و وظیفه‌اش چیست؟----- ۳۴
- ۱۰۰- آیا در هنگام قرائت امام جماعت، حرکت بدن مأموم اشکال دارد؟----- ۳۴
- ۱۰۱- امامت کسی که قسمتی از دست و یا پای او قطع شده است، چه صورت دارد؟----- ۳۴
- ۱۰۲- آیا امام جماعت می‌تواند، دوبار نماز ظهر و عصر را بخواند؟----- ۳۵
- نماز قضا----- ۳۵
- ۱۰۳- آیا نماز قضا در سفر تمام است؟----- ۳۵
- ۱۰۴- آیا در قضای نماز باید مراعات جهر (بلند) و اخفات (آهسته) را بنماییم؟----- ۳۵
- ۱۰۵- بعد از سن تکلیف بعضی از نمازهایم را درست انجام نداده‌ام، الان چگونه باید آن‌ها را قضا کنم؟----- ۳۵

- ۱۰۶- مقداری نماز و روزه قضا دارم، آیا می‌توانم در این مورد کسی را اجیر نمایم؟ ۳۵
- ۱۰۷- آیا قضای نماز پدر و مادر بر پسر بزرگ‌تر واجب است؟ ۳۵
- ۱۰۸- اگر تعداد نمازهای قضای آیات را فراموش کرده باشیم، چگونه باید آن‌ها را به‌جای آوریم؟ ۳۵
- ۱۰۹- تعداد نمازهایی که نخوانده‌ام زیاد است و نمی‌دانم چقدر است آیا غیر از قضا برای جبران آن می‌توان کار دیگری کرد؟ ۳۶
- ۱۱۰- می‌فرمایند: «هیچ کاری جبران نمازهای قضا شده را نمی‌کند مگر انجام نماز قضا»، اما در کتاب گنج‌های معنوی در روایتی آمده است که اگر ک
- ۱۱۱- در مواردی که معلوم شود شخص غسل صحیح انجام نداده است، نمازهایش باید قضا شود اما روزه‌هایش صحیح است و قضا ندارد؛ چرا؟ - ۳۶
- ۱۱۲- شخصی به علت پیری و بیماری از خواندن نماز ایستاده معذور است و نمازهای خود را نشسته می‌خواند آیا می‌تواند قضای نمازهای گذشته خود،
- ۱۱۳- اگر کسی قبل از ظهر بخوابد و تا اذان مغرب بیدار نشود قضای نماز ظهر و عصر بر او واجب است؟ ۳۶
- نماز جمعه ۳۶
- ۱۱۴- آیا می‌توان در حال خواندن خطبه‌های نماز جمعه، به کارهایی مثل تسبیح و صلوات و تلاوت قرآن و غیره پرداخت؟ ۳۶
- ۱۱۵- اگر به خطبه‌های نماز جمعه نرسیدیم و در رکوع رکعت اول اقتدا کردیم، نماز جمعه صحیح است یا باید دو رکعت دیگر به جای خطبه‌ها بخوانیم
- ۱۱۶- همزمان با نماز جمعه می‌توان نماز ظهر و عصر را در اول وقت خواند؟ ۳۷
- ۱۱۷- شخصی مدتی در نماز جمعه شرکت کرده و نماز ظهر را نمی‌خواند است اکنون متوجه شده که مرجع تقلیدش می‌فرماید: «بنابر احتیاط پس از
- ۱۱۸- آیا شرکت در نماز جمعه واجب است؟ ۳۷
- متفرقات نماز ۳۷
- ۱۱۹- خواندن نماز نافله در حالات مختلف راه رفتن، نشستن، کار و ... به چه نحو است؟ سجده و رکوع را چه می‌کنند؟ ۳۷
- ۱۲۰- آیا نماز شب اذان و اقامه دارد؟ ۳۷
- ۱۲۱- طبق حدیث «من ترک الصلوه متعمدا فقد کفر» آیا انسان‌هایی که عمدا نماز را ترک می‌کنند کافر هستند؟ ۳۸
- ۱۲۲- هم غذا شدن و رفت و آمد با افرادی که نماز نمی‌خوانند چه حکمی دارد؟ ۳۸
- ۱۲۳- آیا نمازهایی که قبل از بلوغ خوانده شده به جای از دست رفته‌های بعد از بلوغ حساب می‌شود؟ ۳۸
- ۱۲۴- با توجه به این که به پوشیدن بهترین لباس و زینت کردن و ... در هنگام نماز خواندن سفارش شده است. حکم آرایش کردن در موقع نماز (یعنی
- ۱۲۵- در مسافرت، در مسجدی نماز خواندم و اشتباهاً مهر را همراه خود آوردم، وظیفه‌ام چیست؟ ۳۸
- ۱۲۶- نماز اول وقت بدون رعایت مستحبات بهتر است یا دیرتر از اول وقت با رعایت مستحبات؟ ۳۸
- ۱۲۷- سر وقت و فرادا نماز خواندن بهتر است یا با مدتی تأخیر و جماعت؟ ۳۸

- ۱۲۸- بین نماز اول وقت و درس (کلاس درسی که در زمان اذان ظهر دائر است)، کدام ارجحیت دارد؟ آیا جایز است کلاس درس را به خاطر نماز اول وقت در حال جنابت یا عادت ماهانه می‌توان نماز میت خواند؟ ۳۹
- ۱۳۰- آیا برای خسوف و کسوف که متوجه آن نشده‌ایم و دیگران خبر می‌دهند، نماز آیات واجب است؟ ۳۹
- ۱۳۱- چرا در مسافرت نمی‌توانیم روزه بگیریم و نماز شکسته است؟ ۳۹
- ۱۳۲- اگر در موقع نماز، پدری با فرزندش کار داشته باشد و او را صدا بزند، وظیفه پسر چیست؟ ۳۹
- ۱۳۳- نماز عید فطر و قربان واجب است، یا مستحب؟ ۳۹
- مسائل روزه ۳۹
- ۱۳۴- در ماه رمضان اگر فکر می‌کند می‌تواند تا قبل از اذان غسل کند، اما نتواند آیا روزه صحیح است؟ ۳۹
- ۱۳۵- روزه‌داری که دندان‌هایش خونریزی داشته باشد و مجبور باشد آن‌ها را بشوید و در حین شستن، خون به گلویش برسد، روزه‌اش چه حکمی دارد؟ ۴۰
- ۱۳۶- پر کردن دندان در ماه رمضان چگونه است؟ ۴۰
- ۱۳۷- اگر روزه‌دار به نامحرم نگاه کند، آیا روزه‌اش باطل می‌شود؟ ۴۰
- ۱۳۸- شخصی که به حرمت و حکم استمنا آگاهی نداشته و بدون غسل، نماز و روزه به جای آورده است، چه حکمی دارد؟ ۴۰
- ۱۳۹- شب، قصد گرفتن روزه داشتم اما سحر بیدار نشدم تا قصد کنم. نزدیک آفتاب از خواب بیدار شدم، آیا روزه‌ام صحیح است؟ ۴۰
- ۱۴۰- اگر در شب ماه رمضان جنب شویم و تا نزدیک اذان صبح غسل را به تأخیر اندازیم و سپس تیمم کنیم، آیا روزه صحیح است؟ ۴۰
- ۱۴۱- اگر خانمی تا بعد از اذان صبح عذر داشت، ولی قبل از طلوع آفتاب پاک شد و غسل کرد، روزه آن روزش صحیح است؟ ۴۰
- ۱۴۲- اگر در ماه رمضان، غسل جنابت را فراموش کنیم و پس از چند روز یادمان بیاید، چه تکلیفی داریم؟ ۴۰
- ۱۴۳- هنگامی که روزه می‌گیرم، بدنم به شدت سست می‌شود و نمی‌توانم کارهایی مثل درس خواندن را انجام دهم، وظیفه من چیست؟ ۴۰
- ۱۴۴- در گذشته بعضی از روزه‌هایم را نگرفته‌ام. اکنون که ناراحتی معده دارم، قضای آن را چگونه به جای آورم؟ ۴۱
- ۱۴۵- دخترانی که تازه به سن بلوغ می‌رسند، و قدرت گرفتن همه روزه‌ها را ندارند، چه وظیفه‌ای دارند؟ ۴۱
- ۱۴۶- آیا می‌توانیم قضای روزه رمضان را در مسافرت بگیریم؟ ۴۱
- ۱۴۷- کسی که می‌داند آخر هفته به وطن برمی‌گردد، آیا می‌تواند قصد ده روز نماید و روزه‌های خود را در مسافرت بگیرد؟ ۴۱
- ۱۴۸- اگر در مسافرت سحری بخوریم و در همان روز به وطن برگردیم، می‌توانیم روزه بگیریم؟ ۴۱
- ۱۴۹- بیماری است که اگر در روز تنها یک قرص بخورد، می‌تواند روزه‌اش را بگیرد؛ آیا روزه بر او واجب است؟ ۴۱
- ۱۵۰- اگر روزه باشم و مادرم مرا وادار به خوردن غذا کند، آیا روزه‌ام باطل می‌شود؟ ۴۱

- ۱۵۱- گوش کردن به موسیقی و نگاه به نامحرم روزه را باطل می‌کند؟ ۴۲
- ۱۵۲- اگر کسی در ماه رمضان تصمیم به خوردن چیزی بگیرد، اما قبل از خوردن، منصرف شود، روزه‌اش چه صورت دارد؟ ۴۲
- ۱۵۳- آیا اگر در حال روزه سهوا چیزی بخوریم، روزه باطل می‌شود؟ ۴۲
- مسائل کفاره روزه ۴۲
- ۱۵۴- کسی که روزه ماه رمضان را عمدا افطار کرده، آیا می‌تواند به جای کفاره روزه عمد مقداری پول به مقامات ذی‌صلاح بدهد و از گناه خود استغفار کند؟ ۴۲
- ۱۵۵- آیا باید قضای روزه‌ها پی‌درپی باشد و اگر سال بر آن بگذرد، آیا کفاره هم دارد؟ ۴۲
- ۱۵۶- آیا تأخیر در کفاره روزه باعث افزایش آن می‌شود؟ ۴۲
- مسائل اعتکاف ۴۲
- ۱۵۷- آیا کسی که معتکف شده می‌تواند روزه‌های سه روز اعتکاف را به عنوان نذری یا قضا یا کفاره حساب کند؟ ۴۳
- ۱۵۸- آیا در اعتکاف، حیاط مسجد حکم مسجد را دارد؟ ۴۳
- ۱۵۹- برای رفتن به نماز جمعه، می‌توان از محل اعتکاف خارج شد؟ ۴۳
- ۱۶۰- اعتکاف فرزند بدون اجازه پدر صحیح است یا خیر؟ ۴۳
- ۱۶۱- در صورتی که شخص در روز سوم اعتکاف مریض شود یا اضطراری پیش آید می‌تواند اعتکاف را به هم زند؟ ۴۳
- ۱۶۲- اعتکاف در غیر مسجد جامع (مثل نمازخانه دانشگاه) چه صورت دارد؟ ۴۳
- ۱۶۳- آیا کسانی که به مکه می‌روند، می‌توانند در مسجد الحرام معتکف شوند؟ ۴۳
- ۱۶۴- آیا در روزه‌های اعتکاف می‌توانیم در کلاس درس شرکت کنیم؟ ۴۳
- مسائل خمس ۴۳
- ۱۶۵- آیا خرید کتاب و نگهداری از آن خمس دارد؟ ۴۳
- ۱۶۶- خانمی که مقداری طلا به او هدیه شده و الان هم از آن استفاده می‌کند، باید خمس و زکاتش را بپردازد؟ ۴۴
- ۱۶۷- آیا به سکه طلا (بهار آزادی) خمس تعلق می‌گیرد؟ ۴۴
- ۱۶۸- آیا به سود پولی که در بانک سپرده‌گذاری شده در صورتی که خمس اصل پول پرداخت شده باشد خمس تعلق می‌گیرد؟ ۴۴
- ۱۶۹- پولی بابت وام دانشجویی به ما داده می‌شود، آیا اگر آن را پس‌انداز کنیم خمس دارد؟ ۴۴
- ۱۷۰- خانم‌هایی که شاغلند و درآمد دارند، آیا لازم است هر ماه خمس حقوق خود را کنار بگذارند یا تعیین سال خمسی کفایت می‌کند؟ ۴۴
- ۱۷۱- مهریه خود را به تدریج از شوهرم می‌گیرم، خمس دارد یا خیر؟ ۴۴

۱۷۲- برای رفتن به عمره مفرده ثبت نام کرده‌ام. قسمتی از پول آن را پرداخته‌ام و بقیه وام است، آیا لازم است خمس آن‌ها را بپردازم؟ ----- ۴۴

۱۷۳- اگر با این هدف که خمس ندهیم، طوری خرج کنیم که از درآمد سال چیزی زیاد نیاید، اشکال دارد؟ ----- ۴۴

۱۷۴- خوردن غذاهایی که به عنوان نذر می‌دهند و نمی‌دانیم صاحبانش حساب خمسی دارند یا نه، چه صورت دارد؟ ----- ۴۴

۱۷۵- آیا می‌توانم بدون رجوع به مرجع تقلید، خمس خود را در راهی که مصلحت می‌بینم خرج کنم؟ ----- ۴۵

۱۷۶- اگر وام گرفته باشم و قبل از مصرف آن سال خمسی برسد پرداخت خمس آن لازم است یا خیر؟ ----- ۴۵

۱۷۷- پولی را به تدریج برای تهیه خانه پس‌انداز کرده‌ام آیا به آن خمس تعلق می‌گیرد؟ ----- ۴۵

۱۷۸- آیا سهامی که از بازار بورس خریداری می‌کنیم، خمس دارد؟ ----- ۴۵

۱۷۹- اگر از درآمد خود به کسی قرض داده باشیم، و بعد از دو سال به ما برگرداند، خمس دارد؟ ----- ۴۵

مسائل زکات ----- ۴۵

۱۸۰- پرداخت زکات گندم و جو در چه زمانی لازم است؟ ----- ۴۵

۱۸۱- زکات را باید به مرجع داد یا خودمان هم می‌توانیم به مصرف برسانیم؟ ----- ۴۵

۱۸۲- زکات سرمایه چند درصد آن می‌باشد؟ ----- ۴۵

۱۸۳- آیا می‌توانیم زکات فطره را برای کمک به مدرسه و مسجد بپردازیم؟ ----- ۴۶

۱۸۴- اگر شخصی مخارج سالش را نداشته باشد، ولی گندم او به حد نصاب برسد، زکات بر او واجب است، یا خیر؟ ----- ۴۶

مسائل حج ----- ۴۶

۱۸۵- اگر پدرم هزینه رفتن به سفر حج را به من ببخشد، آیا حج بر من واجب می‌شود؟ ----- ۴۶

۱۸۶- آیا انجام عمره نیز مانند حج بر ما واجب می‌شود؟ ----- ۴۶

۱۸۷- آیا صحیح است که می‌گویند در حال احرام، همسر به انسان نامحرم می‌شود؟ ----- ۴۶

۱۸۸- در سفر عمره می‌توانیم چند عمره برای خود یا دیگران انجام دهیم؟ ----- ۴۶

۱۸۹- اگر کسی به سفر عمره رفته باشد، کفایت از حج می‌کند یا خیر؟ ----- ۴۶

۱۹۰- لباس احرام مردان در عمره، حتما باید حوله سفید باشد؟ برای خانم‌ها چطور؟ ----- ۴۷

۱۹۱- آیا شک در طواف هم مانند شک در نماز است؟ ----- ۴۷

مسائل امر به معروف ----- ۴۷

۱۹۲- وظیفه کسی که به مجلس تماشای فیلم‌های مبتذل رفته است و می‌داند امر به معروف و نهی از منکر با تمسخر حاضران مواجه می‌شود، چیست؟

- ۱۹۳- در چه شرائطی می‌توانیم امر بمعروف و نهی از منکر کنیم؟ ۴۷
- ۱۹۴- اگر پدر و مادر مرتکب گناه شوند، وظیفه فرزند در مقابل ایشان چیست؟ ۴۷
- ۱۹۵- در محل کار تخلفاتی را می‌بینیم که اگر به آنها تذکر بدهیم، ممکن است موجب محرومیت از بعض امتیازات مانند اضافه‌کار و پاداش و ترفیع رتبه ۴۸
- مسائل ازدواج و محرمیت ۴۸
- ۱۹۶- استفاده از زنجیر، انگشتر و حلقه نامزدی طلا برای مردان چه صورت دارد؟ ۴۸
- ۱۹۷- حکم طلای سفید برای مردان چگونه است؟ ۴۸
- ۱۹۸- پسری که، به سبب ناتوانی مادرش در امر شیردهی، توسط زنی دیگر شیر داده می‌شود، آیا می‌تواند با دختر آن زن ازدواج کند؟ ۴۸
- ۱۹۹- آیا ازدواج دختر سید با غیر سید اشکال دارد؟ ۴۸
- ۲۰۰- آیا زن می‌تواند هرگونه خواست، در مهریه‌اش تصرف کند؟ ۴۸
- ۲۰۱- دایی مادر و عموی پدر بر ما محرمند؟ ۴۸
- ۲۰۲- محرمیت خاله و دایی و امثال آن در چه حدی است؟ ۴۸
- ۲۰۳- مادر زن پدر به ما محرم است؟ ۴۸
- ۲۰۴- پدر من زن دیگری گرفته است؛ آیا من و برادرانم به او محرم هستیم؟ به خواهر او که خاله ما می‌شود چطور؟ ۴۹
- ۲۰۵- برادرم دختری از پرورشگاه آورده است چگونه این دختر به من و برادران دیگرم محرم می‌شود؟ ۴۹
- ۲۰۶- شخصی دختری را به عنوان فرزندخوانده اختیار کرده است و امکان محرمیت از طریق شیرخوارگی وجود ندارد؛ چگونه این دختر به پدرخوانده ۴۹
- ۲۰۷- در مسأله فوق مدت عقد موقت چقدر است؟ ۴۹
- ۲۰۸- در مسأله فوق آیا پس از پایان مدت عقد موقت، محرمیت همچنان باقی است؟ ۴۹
- ۲۰۹- اگر به کسی برای خواندن عقد ازدواج یا طلاق وکالت دادیم و بعد پشیمان شدیم، ولی وکیل صیغه عقد یا طلاق را جاری کرد، آیا عقد و طلاق ۴۹
- ۲۱۰- روابط بین خانم با نامزدش باید چگونه باشد، آیا باید به تمام خواسته‌های او پاسخ دهد؟ ۴۹
- ۲۱۱- آیا لازم است با هر دختری که خانواده برایم انتخاب می‌کند، ازدواج کنم؟ ۵۰
- ۲۱۲- خانمی که چند سال درآمد خود را در خانه خرج کرده است آیا از شوهر طلبکار است؟ ۵۰
- ۲۱۳- در هفته‌های اول حاملگی که هنوز خلقت جنین کامل نشده است، سقط جنین چه صورتی دارد؟ ۵۰
- ۲۱۴- آیا جراحی برای ترمیم بکارت جایز است؟ ۵۰
- ۲۱۵- زنانی که رحمشان را با جراحی بیرون آورده‌اند و بچه‌دار نمی‌شوند عده دارند یا نه؟ ۵۰

- ۲۱۶- آیا ارضای جنسی همسر به وسیله شوهر بدون نزدیکی اشکال دارد؟ ۵۰
- مسائل حجاب و رابطه با نامحرم ۵۱
- ۲۱۷- پوشاندن پا از مچ تا انگشتان در مقابل نامحرم برای زن واجب است یا نه؟ ۵۱
- ۲۱۸- سلام بر نامحرم چه حکمی دارد؟ ۵۱
- ۲۱۹- آیا صحبت با نامحرم در محیط خلوت و به مدت طولانی جایز است؟ ۵۱
- ۲۲۰- آیا رعایت حجاب در مقابل پسرخاله و پسرعمو لازم است، اگر چه مسن‌تر از خودم و جای پدرم باشند؟ ۵۱
- ۲۲۱- آیا می‌توانیم با دختر نامحرمی، صیغه خواهر و برادری بخوانیم، و مثل خواهر و برادر با هم رفتار کنیم؟ ۵۱
- ۲۲۲- با توجه به این که کلاس‌های دانشجویان دختر و پسر با هم برگزار می‌شود، طبعاً ناخودآگاه چشم آدم به دختران نامحرم می‌افتد، حکم آن چیست؟ ۵۱
- ۲۲۳- می‌گویند گریم جزء آرایش حساب نمی‌شود، آیا این مطلب درست است، و گریم کردن جایز است؟ ۵۱
- ۲۲۴- در جلسات عقد و عروسی که داماد وارد می‌شود، تکلیف خانم‌هایی که با او نامحرم هستند چیست؟ ۵۲
- ۲۲۵- عکس‌هایی که در کودکی (قبل از تکلیف) گرفته‌ایم و مسلماً بدون حجاب و ... بوده، الان که بزرگ شده‌ایم، اگر نامحرم ببینند- مثلاً پسرخاله یا ۵۲
- ۲۲۶- در عقدها و عروسی‌ها که معمولاً خانم‌ها با لباس‌های ویژه آن مراسم شرکت دارند و در اکثر مواقع نیز لباس‌ها، بدن‌نما است و فیلمبرداری صورت ۵۲
- ۲۲۷- استفاده از کرم‌های چرب‌کننده، مرطوب‌کننده، ضدآفتاب و ... بر روی دست و صورت، اگر به منظور محافظت از پوست بکار برده شود ولو این که ۵۲
- ۲۲۸- در خانواده ما رسم است که در میهمانی‌ها همه بستگان با یکدیگر دست می‌دهند. دست دادن بدون قصد لذت چه صورت دارد؟ ۵۲
- ۲۲۹- آیا دایی یا عموی جوان می‌تواند دخترخواهر یا دختر برادر خود را که جوان است، بیوسد؟ ۵۲
- ۲۳۰- آیا چیدن و رنگ کردن ابرو جایز است؟ ۵۲
- ۲۳۱- نگاه کردن به استاد مرد برای بهتر فهمیدن درس چگونه است؟ ۵۲
- ۲۳۲- پوشیدن جوراب نازک برای خانم‌ها چه حکمی دارد؟ ۵۳
- ۲۳۳- اگر انسان با دوست دختر خود به امام‌زاده برود و زیارت کند، آیا زیارتش همانند دوست معمولی صحیح است؟ ۵۳
- ۲۳۴- آیا پوشیدن لباس تنگ و کوتاه برای خانم‌ها جایز است؟ ۵۳
- ۲۳۵- لبخند زدن هنگام صحبت با نامحرم چه حکمی دارد؟ ۵۳
- ۲۳۶- معاینات پزشکی که مستلزم لمس و نظر به نامحرم است چه صورت دارد؟ ۵۳
- ۲۳۷- دانشجوی پرستاری هستیم. در موقع کار در بیمارستان گاهی دستم با دست همکاران نامحرم تماس پیدا می‌کند. با این‌که قصد و غرضی در کار ۵۳
- ۲۳۸- اگر کسی با نگاه کردن یا لمس دختران غیر بالغ لذت ببرد، چه صورت دارد؟ ۵۳

- حجاب توریست‌ها ۵۳
- ۲۳۹- آیا لازم است حجاب را برای توریست‌ها الزامی کنیم؟ ۵۳
- لباس آستین کوتاه ۵۴
- ۲۴۰- آیا پوشیدن لباس آستین کوتاه برای آقایان جایز است؟ ۵۴
- پوشیدن لباس سیاه ۵۴
- ۲۴۱- آیا پوشیدن لباس سیاه در عزای امام حسین علیه السلام کراهت دارد؟ ۵۴
- ۲۴۲- معیار لباس شهرت چیست؟ ۵۴
- ۲۴۳- آیا لباس خانم‌ها حتما باید سیاه باشد؟ ۵۴
- مسائل مالی ۵۴
- خرید و فروش قسطی ۵۴
- ۲۴۴- خرید و فروش کالاها به صورت اقساط و نسیه با قیمت بیش‌تر چه حکمی دارد؟ ۵۴
- ۲۴۵- عقد فضولی و عقد باطل چه تفاوتی دارند؟ ۵۴
- ۲۴۶- چرا سود مضاربه حرام نیست؟ ۵۵
- مال دیگران ۵۵
- ۲۴۷- در دوران کودکی پولی از کسی برداشته‌ام و نمی‌توانم مستقیماً مطالب را به او بگویم، بنظر شما چگونه عمل کنم؟ آیا می‌توانم صدقه دهم؟ ۵۵
- ۲۴۸- اگر وسائل اشخاصی که اکنون به آن‌ها دسترسی نداریم، پیش ما باشد، حکمش چیست؟ ۵۵
- ۲۴۹- اگر قبلاً مالی از کسی برداشته باشم، چگونه جبران کنم؟ ۵۵
- ۲۵۰- در مسأله قبل اگر دسترسی به صاحب پول داشته باشیم؛ ولی پرداخت آن موجب اختلاف یا آبروریزی شود، تکلیف چیست؟ ۵۵
- ۲۵۱- مردی در گذشته حقوق همسر کارمند خود را به جبر گرفته و در امور خانه خرج کرده است، وظیفه‌اش چیست؟ ۵۵
- ۲۵۲- در مواردی دیده‌ام که پرسنل بیمارستان و سائل پانسمان و داروهای بیمارستان را به مصارف شخصی خود می‌رسانند، آیا مشکل شرعی ندارد ۵۶
- ۲۵۳- قفل کردن تلفن کارتی و استفاده از آن چه صورت دارد؟ ۵۶
- ۲۵۴- کفش من در مسجد گم شد، کفش دیگری به جای آن برداشتم. کار من چه حکمی دارد و الآن چه باید کنم؟ ۵۶
- ۲۵۵- چند سال است که پول بیمه داده‌ام ولی بحمد الله از دفترچه بیمه استفاده نکرده‌ام؛ آیا می‌توانم به مقدار پولی که بابت بیمه داده‌ام به دیگران ۵۶
- ۲۵۶- اگر بچه نابالغی را کتک بزنیم، دیه مربوط به چه کسی است؟ آیا اگر پدر طفل رضایت دهد، کافی است؟ ۵۶

- سود سپرده بانک‌ها ----- ۵۶
- ۲۵۷- برای سپرده ثابت بانک‌ها سود روزشمار می‌دهند، آیا این ربا نیست؟ ----- ۵۶
- ۲۵۸- چرا با وجود حرام بودن ربا، بانک‌های کشور ما وام ربوی می‌دهند و اسمش را قرض الحسنه می‌گذارند؟ ----- ۵۶
- ۲۵۹- گذاشتن پول در مؤسسات پولی و اعتباری که سود می‌دهند، چگونه است؟ ----- ۵۷
- ۲۶۰- بعضی از صندوق‌های قرض الحسنه می‌گویند: در صورتی وام می‌دهیم که مثلاً ۶ ماه یا یک سال در نزد ما سپرده داشته باشید، آیا این شرط صلح و هبه ----- ۵۷
- ۲۶۱- صلح با هبه چه تفاوتی دارد؟ ----- ۵۷
- هدیه از مال حرام ----- ۵۷
- ۲۶۲- با پسر نامحرمی دوست شدم و هدایایی برایم خریده است، اکنون که متوجه حرمت دوستی با نامحرم شده‌ام و رابطه خود را با او قطع کرده‌ام، ----- ۵۷
- ۲۶۳- اگر به ما هدیه‌ای داده شود که می‌دانیم از راه حرام تهیه شده است، چه وظیفه‌ای داریم؟ ----- ۵۷
- رشوه ----- ۵۷
- ۲۶۴- دادن رشوه برای حل مشکل اداری چه صورت دارد؟ و با اضطرار چگونه است؟ ----- ۵۷
- برد و باخت در ورزش ----- ۵۸
- ۲۶۵- حکم برد و باخت و جوایز در بازی‌های ورزشی مثل فوتبال و والیبال چیست؟ ----- ۵۸
- شرطبندی ----- ۵۸
- ۲۶۶- شرطبندی حلال است یا حرام؟ ----- ۵۸
- مسائل گوناگون ----- ۵۸
- موسیقی ----- ۵۸
- ۲۶۷- چنانچه کسی به ناچار در محیطی باشد که نوار مبتذل پخش می‌شود و چاره‌ای ندارد تکلیفش چیست؟ ----- ۵۸
- ۲۶۸- گوش دادن به موسیقی متناسب با مجالس لهو و لعب، چنانچه در فرد تأثیر نگذارد، چه حکمی دارد؟ ----- ۵۸
- ۲۶۹- یک سؤال شرعی دارم و آن این‌که گوش دادن آقایان به نواری که خواننده‌اش خانم باشد و از سروده‌های شعریایی مثل حافظ و مولوی و ... به ----- ۵۹
- ۲۷۰- هر نوع موسیقی که بتوان با آن رقصید چه حکمی دارد؟ ----- ۵۹
- ۲۷۱- در صورتی که آهنگ ترانه‌های غیر مجاز با ادواتی که مجازند (مثل ارگ) نواخته شود، گوش دادن به آن‌ها چه حکمی دارد؟ ----- ۵۹
- ۲۷۲- اگر مسئولان هیئت، از نذورات و تبرعات افراد که برای هیئت می‌دهند، وسایل موسیقی بخرند چه صورت دارد؟ ----- ۵۹

- ۲۷۳- چند سالی است که استفاده از آلات موسیقی در برخی هیأت‌های مذهبی مرسوم شده است، حکم آن چیست؟ ۵۹
- تعزیه و شبیه‌خوانی ۵۹
- ۲۷۴- آیا تعزیه و شبیه‌خوانی اشکال ندارد؟ ۵۹
- ۲۷۵- در بعضی از مجالس برای ابراز محبت به اهل بیت علیهم السلام خود را به حیوانات شبیه می‌کنند و یا به گردن خود قلاده می‌آویزند، این‌گونه صله رحم ۵۹
- ۲۷۶- چه موقع قطع صله رحم جایز است؟ ۵۹
- ۲۷۷- در صله رحم نسبت قرب و بعد ارحام بر چه ملاکی استوار است؟ آیا تلفن کردن برای صله رحم کافی است؟ ۶۰
- ۲۷۸- وقتی فرد ببیند برادرش به وظایف دینی [نماز، خمس و ...] عمل نمی‌کند و به تذکر هم گوش نمی‌دهد، می‌تواند رفت و آمد نداشته باشد و در رایت و کیبی و شکستن قفل CD ۶۰
- ۲۷۹- شکستن قفل CD و نسخه برداری و تکثیر آن بدون اجازه از صاحب اصلی‌اش چه حکمی دارد؟ ۶۰
- ۲۸۰- بعضی اوقات ناچاریم یک یا چند صفحه و گاهی یک فصل از کتابی را برای درس یا تحقیق کیبی کنیم، چه صورت دارد؟ ۶۰
- نذر ۶۰
- ۲۸۱- اگر نذر کرده باشم پولی را به فقیر بدهم، آیا می‌توانم آن را برای کمک به مدرسه یا ساختمان مسجد اختصاص دهم؟ ۶۰
- ۲۸۲- نذری برای شب عاشورا داشتم که موفق به انجام آن نشدم، آیا می‌توانم در وقت دیگری انجام دهم؟ ۶۰
- ۲۸۳- چند روزی به مشهد رفته‌ایم و اتفاقاً با روزهایی که روزه آن ثواب بسیار دارد، مصادف شده است؛ آیا می‌توانیم در سفر نذر کنیم و آن روزها روزه ۶۱
- ۲۸۴- برادر و خواهری داریم که مادر آن‌ها غیر از مادر ما است- مادر آن‌ها را پدرم صیغه کرده بود- آیا آن‌ها هم از پدرم ارث می‌برند؟ ۶۱
- ۲۸۵- آیا پدر و مادر می‌توانند یکی از فرزندان را از ارث محروم کنند؟ ۶۱
- غیبت ۶۱
- ۲۸۶- غیبت کردن در مسائلی که اگر درباره آن صحبت نشود؛ حل نمی‌شود، چگونه است؛ مثلاً درباره استادی که خوب درس نمی‌دهد. ۶۱
- ۲۸۷- اگر در اتوبوس نشسته باشیم و دو نفر مشغول غیبت باشند و ما بشنویم، آیا گناهی مرتکب شده‌ایم؟ ۶۱
- تراشیدن ریش ۶۱
- ۲۸۸- تراشیدن ریش با تیغ چه حکمی دارد؟ ۶۱
- دروغ مصلحتی ۶۱

- ۶۱ ..... ۲۸۹- دروغ مصلحتی چه حکمی دارد؟
- ۶۱ ..... صیغه برادری
- ۶۲ ..... ۲۹۰- صیغه برادری را توضیح دهید.
- ۶۲ ..... استخاره
- ۶۲ ..... ۲۹۱- استخاره چیست و عمل به آن واجب است یا خیر؟
- ۶۲ ..... تقلب در امتحان
- ۶۲ ..... ۲۹۲- تقلب چه حکمی دارد؟
- ۶۲ ..... ۲۹۳- اگر طرف مقابل راضی به تقلب از روی نوشته او باشد، چگونه است؟
- ۶۲ ..... فال‌گیری
- ۶۲ ..... ۲۹۴- اعتماد به فالگیر و طالع‌بین و کف‌بین از نظر شرعی چه حکمی دارد؟
- ۶۲ ..... همراه داشتن قرآن در توالی
- ۶۲ ..... ۲۹۵- به همراه داشتن قرآن و دعا در توالی چه حکمی دارد؟
- ۶۳ ..... نفرین به دیگران
- ۶۳ ..... ۲۹۶- در مواردی که از شخص ناراحتی داشته باشیم می‌توانیم آرزوی شکست او را بکنیم؟
- ۶۳ ..... رنگ کردن موی سر در عادت ماهانه
- ۶۳ ..... ۲۹۷- آیا حنا گذاشتن و رنگ کردن مو در ایام عادت مکروه است؟
- ۶۳ ..... حذف موهای زائد بدن
- ۶۳ ..... ۲۹۸- استفاده از مواد شیمیایی یا دستگاهی که موهای زائد بدن را برای همیشه از بین ببرد چه حکمی دارد؟
- ۶۳ ..... فکر خودکشی
- ۶۳ ..... ۲۹۹- آیا فکر خودکشی حرام است؟
- ۶۳ ..... عکس‌های ائمه
- ۶۳ ..... ۳۰۰- عکس‌ها و شمایی که از ائمه علیهم السلام کشیده می‌شود، صحت دارد؟
- ۶۴ ..... درباره مرکز

پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش از احکام

مشخصات کتاب

سرشناسه: صافی گلپایگانی، لطف‌الله، ۱۲۹۸ -
 عنوان و نام پدیدآور: پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش از احکام / لطف‌الله صافی گلپایگانی.
 مشخصات نشر: قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری: ۹۶ ص.
 شابک: ۱۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۳۱۷-۳:
 وضعیت فهرست نویسی: فاپا
 یادداشت: کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
 موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه -- پرسش‌ها و پاسخ‌ها
 موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه
 شناسه افزوده: مسجد جمکران (قم)
 رده بندی کنگره: BP۱۸۳/۹/ص ۲۴۳ پ ۲ ۱۳۹۰
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۴۲۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۳۰۴۴۸

مقدمه

بسمه تعالی امروزه مردم آن‌چنان کم‌حوصله و شتابزده شده‌اند که نه‌تنها دیگر وقتی برای طبخ و پخت غذا نمی‌گذارند و به آماده‌خوری روی آورده‌اند، بلکه حتی حوصله جویدن هم ندارند، و از آب میوه استفاده می‌کنند.
 این کلام، اگر چه طنز تلخی است و عمومیت و شمول ندارد، ولی در واقع حاکی از ظهور روحیات و اخلاق جدیدی در زندگی مردم است که رویکردهای تازه‌ای را در طرح برنامه‌ها در زمینه‌های مختلف می‌طلبد؛ اگر آمار تأسف برانگیز مطالعه را نیز در کنار این پدیده مورد ارزیابی قرار دهیم، ضرورت توجه به این مسأله را دوچندان خواهیم یافت.
 فراگیری فقه (احکام شرعی) و معارف اسلامی نیز از این قاعده مستثنی نبوده، و آگاهی اندک و ناقص عموم مردم و به ویژه نسل جوان از دستورات شرعی گویای همین امر است، علاوه بر این که تجربه نیز نشان داده است که «مختصر و مفید» همیشه مطلوب‌تر و همراه با بازدهی بیشتر است. طبیعی است با مد نظر قرار دادن این روحیه و

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸

انطباق و تنظیم امور با روش وجود آمده- البته تا مقدار ممکن- توفیق فراهم سازی بستر مناسب و لازم برای ارائه معارف و نظرات شارع مقدس بیش از پیش فراهم می‌گردد.

کتاب حاضر که در بردارنده پاسخ‌های کوتاه به سؤالات شرعی و احکام مبتلا به امروز است، مجموعه پرسشها و پاسخهایی است که به تدریج در مجله پرسمان دانشجویی منتشر گردیده و اکنون پس از بررسی مجدد و اصلاحات و اضافات مطابق با فتاوی حضرت آیة الله العظمی صافی گلپایگانی «دامت برکاته» در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

تلاش بر آن بوده است که پاسخها بصورت کوتاه و صریح و روشن و بدون از اصطلاحات فقهی تنظیم گردد، تا بتواند مورد استفاده

همگان واقع شود.

از خداوند متعال توفیق انتشار ادامه این مجموعه را مسئلت می‌نمایم.

انتقادات و پیشنهادات شما خواننده عزیز، موجب پر بارتر شدن این مجموعه خواهد شد. انشاء الله

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹

مسائل تکلیف

۱- علائم بلوغ چیست و در کدام مسأله توضیح المسائل آمده است؟

علائم بلوغ یکی از سه چیز است:

ا- رویدن موی درشت زیر شکم و بالای عورت

ب- بیرون آمدن منی

ج- تمام شدن پانزده سال قمری در مرد و تمام شدن نه سال قمری در زن

این مسأله با شماره ۲۲۵۲، تحت عنوان «کسانی که نمی‌توانند در مال خود تصرف کنند» در توضیح المسائل آمده است.

۲- شروع سن تکلیف در دختران دقیقا چند سال و چند ماه بعد از تولد آنها است؟

سن تکلیف دختران اتمام ۹ سال قمری است که تقریبا مطابق با ۸ سال و ۹ ماه شمسی است.

۳- یکی از علائم بلوغ قبل از تمام شدن پانزده سال ظاهر شد، ولی خیال می‌کردم از پانزده سالگی نماز واجب می‌شود، اکنون چه

وظیفه‌ای دارم؟

هر مقدار از نماز و روزه را که پس از ظاهر شدن علامت بلوغ بجا نیاورده‌اید، واجب است قضا نمائید.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۰

مسائل تقلید

۴- به چه دلیل تقلید واجب است؟

لزوم تقلید یا رجوع به متخصص مسأله‌ای عقلی است و هر کس با اندکی دقت می‌یابد که در هر امری از جمله امور دینی باید به متخصص و کارشناس آن علم مراجعه کرد. و آیه شریفه «فَسِئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ» [۱]؛ اگر نمی‌دانید از آگاهان پرسید» نیز ارشاد و توجه دادن به همین حکم عقلی است. بلی، فروعاً تقلید مثل بقاء بر تقلید، تقلید اعلم، شرایط مرجع تقلید و ... از مسائل صرفاً تقلیدی است.

۵- تقلید را رجوع جاهل به عالم تعریف کرده‌اند مگر شما مردم را جاهل می‌دانید که می‌گوئید باید تقلید کنند؟

مقصود از جاهل در این تعبیر جاهل نسبی است؛ یعنی کسی که در مسائل شرعی مجتهد نیست، اگر چه در مسائل دیگر کارشناس شمرده شود یا حتی در مسائل شرعی از آگاهی نسبی برخوردار باشد.

همان گونه که رجوع مجتهدان به سایر متخصصان مثل پزشکان و مهندسان نیز رجوع جاهل به عالم و

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۱

متخصص شمرده می‌شود و این اصطلاح بار منفی ندارد.

هرکس ممکن است در رشته‌ای کارشناس و در دیگر رشته‌ها بی‌اطلاع و جاهل باشد.

۶- حکم کسی که بدون تحقیق، از مرجع تقلید خانواده تقلید کرده است، چیست؟

اگر با اطمینان به صحت تحقیق خانواده، مرجعی را اعلم تشخیص داده است، مانعی ندارد. در غیر این صورت لازم است پس از تحقیق به مرجع اعلم رجوع کند.

۷- آیا می‌توانیم مسائل نماز و روزه را از مجتهدی و مسائل خمس را از مجتهد دیگر تقلید کنیم؟

در صورتی که احتمال اعلیت یکی از آن‌ها را ندهید، اشکال ندارد.

۸- آیا عدول از مرجع تقلید زنده به مرجع تقلید دیگر جایز است؟

عدول از مرجع تقلید زنده به مجتهد دیگر، بنابر احتیاط واجب، جایز نیست؛ مگر آن که مرجع دوم از مرجع اول اعلم باشد.

۹- آیا می‌توان در یک مسأله به رساله چندین مجتهد، رجوع و بهترین را انتخاب کرد؟

در مسائلی که مرجع تقلید اعلم فتوا داشته باشد، نمی‌توان به غیر اعلم رجوع کرد. البته توجه دارید که انتخاب بهترین نظر در بین آراء متخصصان یک علم بدون تخصص در آن علم ممکن نیست.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۲

۱۰- تاکنون از کسی تقلید نمی‌کرده‌ام آیا می‌توانم از مرجعی که از دنیا رفته است تقلید کنم؟ درباره اعمال گذشته چه باید کرد؟

تقلید ابتدایی از میت جایز نیست. بنابراین، فعلاً-وظیفه شما آن است که تحقیق کنید و از مرجعی که اعلم می‌دانید و یا احتمال اعلیت او را می‌دهید، تقلید کنید. اگر احتمال اعلیت هیچ یک از مراجع زنده را هم نمی‌دهید، می‌توانید از هر کدام تقلید کنید. درباره اعمال گذشته نیز نظر مرجع تقلیدی را که انتخاب خواهید کرد جویا شوید.

۱۱- مقلد یکی از مراجع بودم و پس از فوت او بدون رجوع به مجتهد زنده، به تقلید از او باقی ماندم؛ اکنون چه وظیفه‌ای دارم؟

باید به مجتهد زنده اعلم مراجعه کنید، و مطابق نظر او، در مسأله بقای بر تقلید از میت، عمل نمائید.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۳

مسائل طهارت و نجاست

۱۲- حکم استفاده از عطرها و ادکلن‌ها چیست؟ آیا حکم فرآورده‌های کشورهای مسلمان با غیر مسلمان فرق دارد؟

عطرها و ادکلن‌هایی که در کشورهای مسلمان یا غیر مسلمان ساخته می‌شوند، در صورت شک در طهارت و نجاست آن، محکوم به طهارت است. از این رو استفاده از آنها موجب نجس شدن بدن یا لباس نمی‌شود.

۱۳- آیا دهان و لب‌های نجس با خوردن یک لیوان آب و بدون نیت طهارت پاک می‌شود؟

لب را باید با آب تطهیر کرد و با خوردن آب پاک نمی‌شود؛ اما داخل دهان بعد از زائل شدن عین نجس خود به خود پاک می‌گردد.

۱۴- خونی که بر روی زخم، خشک شده نجس است یا خیر؟

بلی، خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده داشته باشد نجس است و تفاوتی نمی‌کند که تازه از بدن خارج شده باشد یا خشکیده باشد.

۱۵- کسی که از مشروبات الکلی استفاده کرده، می‌تواند از ظروف آشپزخانه استفاده کند؟

مشروبات الکلی نجس و حرام است و دهان مشروب خوار با تماس با آن نجس می‌شود؛ و اگر قبل از تطهیر لب‌ها از ظروف دیگر چیزی بخورد، آن ظرف‌ها هم نجس
پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۴
می‌شود.

۱۶- آیا خون کمتر از درهم که در نماز بخشیده شده، پاک است؟

خون کمتر از درهم، نجس و نجس کننده است؛ ولی اگر در بدن و لباس نمازگزار باشد، نماز با آن صحیح است.

۱۷- اگر لباس نجس را در آفتاب خشک کنیم، پاک می‌شود یا به شستن نیاز دارد؟

آفتاب با شرایطی، فقط می‌تواند چیزهای ثابت از قبیل در، دیوار، پنجره را پاک کند اما لباس و مانند آن که قابل نقل و انتقال هستند، با آفتاب پاک نمی‌شوند.

۱۸- اگر دست یا جایی از بدن نجس شود، چگونه می‌توان با آب قلیل پاک نمود؟

چنانچه بر اثر بول نجس شده باشد، پس از برطرف شدن عین نجاست دو مرتبه آب بریزید، و اگر بر اثر خون و مانند آن نجس شده باشد، پس از برطرف شدن عین نجاست یک مرتبه آب ریختن کافی است.

۱۹- اگر آب لوله‌کشی روی زمین نجس بریزد و به لباس و بدن ترشح کند آیا همچنان پاک است یا نجس می‌شود؟

چون آب لوله‌کشی شهرها به کر متصل است، به هر موضع نجسی که برسد آن را پاک می‌کند. بنابراین، اگر آب لوله‌کشی، حتی از محلی که نجس است به انسان ترشح کند پاک است؛ مگر این که عین نجاست (مانند خون) در آب ترشح شده، باشد.

۲۰- آیا عرق بدن خانم‌ها در ایام عادت نجس است؟

خیر، عرق بدن خانم‌ها در ایام عادت نجس نیست.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۵

وضو

۲۱- مسح سر بر موهای روغن زده شده چگونه است؟

اگر روغن به قدری زیاد نباشد که مانع از رسیدن آب وضو در حال مسح به موها یا پوست جلوی سر باشد، اشکال ندارد.

۲۲- جوهر خودکاری که روی دست باقی مانده آیا برای وضو و غسل اشکال ایجاد می‌کند؟

جوهر خودکار و هر رنگ دیگر اگر جسمیت داشته باشد و مانع رسیدن آب به پوست باشد، باید برطرف شود؛ ولی اگر فقط رنگ است و جسمیت ندارد، مثل این که بعد از شستن، باز اثر آن باقی باشد، برای غسل و وضو اشکال ندارد.

۲۳- آیا قبل از وضو خشکی اعضای بدن لازم است؟

فقط جای مسح سر و روی پاها باید طوری باشد که آب در دست مانده بر آن غلبه پیدا کند ولی خشک بودن صورت و دست‌ها قبل از انجام وضو لازم نیست.

۲۴- حکم وضو در صورتی که به مژه‌ها و ابروان خود مواد آرایشی یا پرنک بکشیم چگونه است؟

اگر رنگ سرمه یا مداد پس از شستن در مژه و یا ابرو بماند، مانع وضو نیست؛ ولی اگر جرم دارد، باید برطرف شود.

۲۵- ترشحاتی که پس از خونریزی از زخم خارج می‌شود چه صورت دارد؟ می‌توان با آن وضو گرفت؟

اگر خون یا خونابه نباشد، پاک است و مانع وضو نیست؛ اما اگر همراه با خون یا خونابه باشد، نجس است و برای وضو باید رعایت شود.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۶

۲۶- شست پای شخصی شکسته است و روی آن انگشت را گچ گرفته‌اند، اگر گچ پاک باشد آیا برای مسح پا نیازی به پارچه اضافی است؟ و یا می‌توان روی همان گچ را مسح نمود؟

با توجه به مسأله شماره ۲۵۲ توضیح المسائل - «بعد از مسح سر باید با تری آب وضو که در دست مانده روی پاها را از سر یکی از انگشت‌ها تا ... مسح کند» - لازم نیست مسح حتما بر روی شست پا انجام شود و مسح یکی از انگشتان دیگر هم کافی است. بنابراین، وقتی مانعی مثل گچ یا باند یا لاک بر روی شست باشد، می‌توان از سر انگشت دیگر مسح کرد و به جیره نیاز نیست.

۲۷- کسی که دست راست او از بالای آرنج قطع شده است، چگونه می‌تواند وضو و غسل را انجام دهد؟

پس از شستن صورت، دست چپ را بشوید و با همان دست مسح سر و پاها را به ترتیب انجام دهد.

۲۸- اگر آبی خارج از آب وضو به اعضای وضو بریزد، آیا وضو باطل می‌شود؟

آب خارج از وضو اگر به محل مسح سر و پا باشد باید قبل از مسح سر و پا، آن‌ها را خشک نمود و در این صورت وضو اشکال ندارد، همچنین اگر در موقع شستن صورت و دو دست، آب به آن‌ها باشد، و با آن آب قصد شستن وضویی کنند، در این صورت نیز وضو صحیح است. تنها در صورتی که پس از پایان شستن دست چپ آبی خارج از وضو به کف دست راست یا چپ برسد، نمی‌توان با آن مسح نمود.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۷

۲۹- آیا بستن شیر آب در هنگام وضو، برای وضو اشکال دارد؟

خیر، اشکال ندارد، بلی در حال مسح، اگر آب وضو غلبه بر رطوبت شیر نداشته باشد، و مسح مخلوط با آب خارج انجام شود، وضو باطل می‌شود.

۳۰- اگر در حین وضو چیزی بخوریم، وضویمان درست است؟

اشکال ندارد؛ ولی بهتر است انسان اعمال وضو را با توجه و حضور قلب بیش‌تر انجام دهد.

۳۱- آیا می‌توان قبل از اذان وضو گرفت و بعد با همان وضو نماز خواند؟

وضو گرفتن به قصد با طهارت بودن مستحب است.

بنابراین، با این قصد می‌توان قبل از وقت نماز وضو گرفت و بعد از داخل شدن وقت نماز، با همان وضو، نماز خواند.

۳۲- لمس آرم جمهوری اسلامی، کلمات GOD، «سید الشهداء» و «ا...» بدون وضو چه حکمی دارد؟

به طور کلی لمس کردن اسامی خدای تعالی - به هر زبان که نوشته شده باشد - و بنابر احتیاط، اسامی پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام و همچنین نام مبارک حضرت زهرا علیها السلام بدون وضو جایز نیست؛ ولی به این شکل نوشتن: «ا...»، اگر الف آن بعنوان الف الله نوشته شده باشد، مس آن بدون طهارت جایز نیست. و سید الشهداء اسم امام نیست. و لمس آن بدون وضو جایز است البته باید از توهین و بی‌احترامی پرهیز شود. و بنابر احتیاط از مس آرم جمهوری اسلامی بدون طهارت اجتناب گردد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۸

غسل

۳۳- آیا دست کشیدن به بدن در غسل لازم است؟

ملاک صحت غسل، رسیدن آب به همه اعضای بدن است به ترتیبی که در احکام غسل گفته شده است. اگر اطمینان به رسیدن آب به همه اعضا داشته باشید، دست کشیدن لازم نیست.

۳۴- اگر کسی پس از انجام غسل، متوجه شود که قسمتی از موهای بلند سر او آغشته به رنگ بوده و شسته نشده است! غسل او چه حکمی دارد؟

شستن موهای بلند در غسل واجب نیست، و اگر پوست سر شسته شده باشد، غسل صحیح است.

۳۵- اگر در بین غسل حدثی از انسان سر زند [مثل بول و ...] آیا غسل را باطل می‌کند؟

غسل باطل نمی‌شود؛ ولی اگر غسل جنابت باشد، برای کارهایی مانند نماز که به طهارت نیاز دارد، پس از غسل، واجب است وضو بگیرد.

۳۶- اگر کسی نمی‌داند هنگام غسل کف پا را هم باید بشوید؛ ولی به‌طور معمول آب به کف پا هم می‌رسد و شسته می‌شود، آیا غسلش صحیح است؟ تکلیف نماز و روزه‌هایی که با این غسل انجام داده چیست؟

چون تمام طرف راست و چپ بدن حتی کف پا و لای انگشتان باید به نیت غسل شسته شود، بنابراین کسی که پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۱۹

قسمتی از بدن را به نیت غسل نشسته است، غسلش صحیح نیست و نمازهایی را که با غسل غیر صحیح انجام داده باید قضا کند. البته روزه‌هایی که گرفته صحیح است و قضا و کفاره ندارد.

۳۷- این جانب به وسواس مبتلایم و اطمینان به شسته شدن بدنم در غسل پیدا نمی‌کنم، آیا می‌توانم از همسرم در غسل کمک بگیریم؟

در غیر موارد اضطرار، کسی نباید دیگری را وضو یا غسل دهد؛ اما اگر نگاه کند و بگوید که به کجای بدن آب رسیده است، اشکال ندارد.

۳۸- آیا با غسل جنابت احتیاطی می‌شود نماز خواند؟

زمانی با غسل جنابت می‌شود نماز خواند که شخص واقعا جنب بوده و غسل کرده باشد؛ و با غسل احتیاطی نمی‌شود نماز خواند.

۳۹- در چه صورتی می‌توان به جای غسل تیمم کرد؟ آیا خجالت هم می‌تواند مجوز تیمم باشد؟

خجالت کشیدن مجوز تیمم کردن نیست و در احکام الهی خجالت کشیدن معنا ندارد؛ چنان‌که در روایت است: «لا- حیاء فی الدین». جواز تیمم تنها در ۷ مورد است که در رساله‌های عملیه خصوصیات آن‌ها دقیقا ذکر شده است.

۴۰- اگر انسان در خواب جنب شود آیا از موارد جنابت از حرام است؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۰

خیر، احتلام (جنب شدن در خواب)، جنابت از حرام نیست.

۴۱- این که در رساله فرموده‌اند: «غسل جنابت به خودی خود مستحب است» یعنی چه؟ آیا هر وقت به حمام می‌رویم می‌توانیم یک غسل جنابت مستحبی به جای آوریم؟

مقصود آن است که اگر کسی جنب شود، قبل از داخل شدن وقت نماز، غسل برای او مستحب است ولی پس از داخل شدن وقت نماز یا برای انجام کارهای دیگری که شرط آن طهارت است، مثل طواف، غسل واجب می‌شود. و اگر شخص جنب نباشد، غسل کردن به عنوان جنابت معنا ندارد و لغو است.

۴۲- آیا اگر قبل از داخل شدن وقت نماز، غسل جنابت انجام دادیم می‌توانیم با آن نماز بخوانیم یا وضو لازم است؟

چنانچه کاری که وضو را باطل می‌کند (مثل خوابیدن، بول کردن و ...) انجام نداده باشید، می‌توانید با آن غسل، نمازهای واجب و مستحب را به جای آورید و وضو گرفتن لازم نیست.

۴۳- غسل مس میت بر عهده‌ام بود فراموش کردم انجام دهم، پس از یک روز جنب شدم و غسل جنابت انجام دادم، آیا کفایت می‌کند یا حتما باید غسل مس میت را به جای آورم؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۱

غسل جنابت از سایر غسل‌ها کفایت می‌کند؛ هرچند در موقع غسل توجهی به وجوب غسل‌های دیگر نداشته باشید.

۴۴- در مسأله بالا تکلیف نماز و روزه‌هایم چه می‌شود؟

نمازهایی که پس از مس میت و قبل از انجام غسل جنابت خوانده‌اید، قضا نمایید؛ ولی روزه آن روز صحیح است و قضا ندارد.

۴۵- آیا لمس کردن استخوان مرده به غسل مس میت نیاز دارد؟

برای مس استخوانی که گوشت ندارد، و آن را غسل نداده‌اند، بنا بر احتیاط واجب، باید غسل کرد.

البته لمس استخوان شهیدانی که در جبهه به شهادت رسیده‌اند، غسل ندارد.

۴۶- زمان غسل جمعه چه وقت است؟

وقت غسل جمعه از طلوع فجر تا اذان ظهر است؛ ولی کسی که تا آن موقع غسل جمعه انجام نداده، بعد از ظهر نیز می‌تواند بدون قصد ادا و قضا آن را انجام دهد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۲

تیمم**۴۷- آیا بعد از تیمم بدل از غسل، تیمم بدل از وضو نیز لازم است؟**

در تیمم بدل از غسل جنابت، برای نماز، وضو یا تیمم بدل از وضو لازم نیست؛ ولی در تیمم بدل از سایر غسل‌ها، برای نماز، وضو یا تیمم بدل از وضو نیز لازم است.

۴۸- آیا کسی که برای جنابت، تیمم بدل از غسل کرده، می‌تواند نمازهای بعدی را نیز با آن تیمم بخواند؟

در صورتی که عذرش تا وقت نماز بعد ادامه داشته و تیمم هم باطل نشده باشد، به تیمم مجدد نیاز نیست و با همان تیمم می‌تواند نماز بخواند.

۴۹- اگر با تیمم بدل از غسل نماز خواندیم، آیا برای نمازهای بعدی باید غسل کنیم؟

هرگاه عذر برطرف شد باید برای نمازهای بعدی غسل نمود.

۵۰- در تیمم بدل از غسل، هنگامی که آب به دست آوردیم باید غسل کنیم؟

پس از برطرف شدن عذر شرعی (نبودن آب، ضرر داشتن آب، تنگی وقت و ...) باید غسل کرد.
پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۳

مسائل نماز

۵۱- سخن گفتن در اثناء اذان و اقامه چه صورت دارد؟

سخن نگفتن در اثناء اذان و اقامه مستحب است.

۵۲- هنگامی که وقت اذان به افق شهر از رادیو یا تلویزیون اعلام می‌شود، می‌توان نماز خواند یا باید صبر کرد تا اذان رادیو یا مسجد تمام شود؟

ملاک شروع به نماز، داخل شدن وقت است. پس اگر از اذان رادیو و تلویزیون یا مسجد اطمینان به دخول وقت پیدا شود، می‌توان پیش از تمام شدن اذان، نماز را خواند؛ هر چند مقداری تأخیر برای رعایت احتیاط، خصوصاً در اذان صبح، مطلوب است.

۵۳- هنگام صبح اگر شک کنیم آیا آفتاب طلوع کرده یا نه باید نماز را به نیت ادا بخوانیم یا قضا؟

می‌توانید به نیت ادا بخوانید و می‌توانید به قصد ما فی الذمه بجا آورید، به این معنی که اگر قضا شده باشد، قضا و اگر آفتاب طلوع نکرده، ادا باشد.

۵۴- اگر بعد از نماز شک کنیم وضو داشته‌ایم یا نه، نماز چه حکمی دارد؟

به شک در وضو بعد از نماز اعتنا نکنید؛ نماز صحیح است.
پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۴

۵۵- فرو بردن ریزه‌های غذا که در بین دندان‌ها است، در حال نماز چه صورت دارد؟

اشکال ندارد.

۵۶- اگر دستمال یا چیز نجس دیگری همراه نمازگزار باشد، چه حکمی دارد؟

بودن اشیایی مانند دستمال کوچک، کلید، چاقو و پول نجس به همراه نمازگزار، در صورتی که نجاست آن به بدن و لباس سرایت نکند، اشکال ندارد.

۵۷- استفاده از زنجیر، انگشتر و حلقه نامزدی طلا برای مردان چه صورت دارد؟

زینت به طلا برای مرد در هر حال حرام است و نماز با آن باطل است.

۵۸- اگر با لباسی که مقداری خون دارد نماز بخواند، حکمش چیست؟

اگر مقدار خون، کم‌تر از درهم [تقریباً به اندازه سکه دو ریالی باشد، نماز صحیح است؛ جز خون‌های سه‌گانه خانم‌ها که حتی با کم‌تر از درهم آن هم نمی‌توان نماز خواند.

۵۹- اگر لباس کسی که مشغول نماز است خونی باشد، واجب است به او اطلاع دهیم؟

تذکر دادن لازم نیست و نماز او با عدم اطلاع صحیح است. ولی در جایی که نماز گزار حکم شرعی بطلان نماز با خون بیش‌تر از درهم را نمی‌داند، به نظر بسیاری از فقها، از پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۵ باب ارشاد جاهل لازم است حکم شرعی مسأله برای او بیان شود.

۶۰- نماز خواندن با مانتو و روسری چه صورت دارد؟

اگر شرایط لباس نماز گزار در آن رعایت شود و مقداری از صورت که شستن آن در وضو واجب نیست و زیر چانه و دست‌ها از مچ به بالا و موی سر کاملاً پوشیده باشد، اشکال ندارد؛ هرچند نماز با چادر برای رعایت پوشش در نماز آسان‌تر و بهتر است.

۶۱- آیا نماز خواندن روی تخت جایز است؟

اگر هنگام نماز، تخت، حرکت زیادی نداشته باشد و بدن روی آن آرام گیرد، نماز صحیح است.

۶۲- در نماز جمعه از روزنامه‌ای که اسم خدا در آن نوشته شده است به عنوان زیرانداز استفاده می‌کنیم، اشکال دارد؟

نشستن و ایستادن روی چیزی که اسم خدا در آن نوشته شده است، حرام است و نباید روی آن نماز خواند.

۶۳- اگر کسی به این مسأله توجه نداشته که بسم الله الرحمن الرحیم را در نماز باید به قصد همان سوره‌ای که می‌خواهد بخواند بگوید، معمولاً اول بسم الله را می‌گفته و سپس سوره را در ذهن تعیین می‌کرده است، آیا باید نمازهایی که تاکنون خوانده قضا کند؟

در مورد سؤال، نمازهایی که قبلاً خوانده قضا ندارد؛ ولی باید در نمازهای بعد رعایت کند و بسم الله ... را به قصد پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۶ همان سوره‌ای که می‌خواهد بخواند، تلاوت کند.

۶۴- اگر اشتباهاً سوره را قبل از حمد بخوانیم، سجده سهو واجب می‌شود؟

خیر، سجده سهو واجب نمی‌شود، لکن باید پس از قرائت حمد، مجدداً سوره کاملی خوانده شود.

۶۵- در نماز به جای سوره «قل هو الله أحد» می‌توانیم یک سوره دیگر از قرآن بخوانیم اما چهار سوره است که خواندن هر یک از آنها به تنهایی کافی نیست بلکه باید با سوره دیگری خوانده شود. آن چهار سوره کدامند و چگونه باید خوانده شوند؟

در نماز به جای قل هو الله أحد ... خواندن چهار سوره «انشراح»، «و الضحی»، «فیل» و «ایلاف» به تنهایی کفایت نمی‌کند بلکه دو

سوره و الضحی و الم نشرح، و هم‌چنین دو سوره فیل و ایلاف در نماز، هر کدام یک سوره حساب می‌شوند.

۶۶- در رکوع نماز باید دست‌ها روی زانو باشد یا اگر بالاتر از زانو هم گذاشته شود، اشکال ندارد؟

اگر به مقداری که بتواند دست را بر زانو بگذارد خم شود کافی است، و دست گذاشتن بر روی زانو در حال رکوع واجب نیست. و اگر بدن در حال ذکر رکوع، آرامش داشته باشد، می‌توان دست‌ها را رها کرد؛ اما مستحب است مردها کف دست‌ها را روی استخوان زانو بگذارند و خانم‌ها بالای زانو قرار دهند.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۷

۶۷- کسی که با سرعت به سجده می‌رود اگر سرش بیش از یک‌بار به مهر بخورد حکمش چیست؟

در مواردی که سر بدون اختیار از محل سجده برمی‌گردد و دوباره بدون اختیار به محل سجده می‌رسد، یک سجده محسوب می‌شود و نماز صحیح است؛ اما اگر می‌تواند بعد از برگشتن سر از محل سجده از فرود دوباره آن به مهر جلوگیری کند، باید از برگشتن سر به سجده خودداری کند و آن را یک سجده به حساب آورد (حتی اگر ذکر سجده را نگفته باشد) و بعد از نشستن، دوباره به سجده برود و آن را سجده دوم خود حساب کند.

۶۸- اگر در حال خواندن نماز، بچه‌ای مهر را بردارد، چه باید کرد؟

اگر چیزی که سجده بر آن صحیح است در دسترس او باشد، باید بر همان سجده کند؛ و گرنه- اگر وقت وسعت دارد- نماز را بشکند و دوباره با چیزی که می‌توان بر آن سجده کرد، نماز بخواند. اما اگر وقت تنگ است و نماز قضا می‌شود، باید به لباس خود سجده کند؛ و اگر آن هم ممکن نبود، به پشت دست سجده کند.

۶۹- اگر هنگام گذاشتن پیشانی روی مهر نماز، قسمتی از موی سر یا چادر بین پیشانی و مهر حائل شود، وظیفه چیست؟

باید به طوری که پیشانی از روی مهر بلند نشود و سجده زیاد نگردد، مو یا چادر را کنار بزنند و بعد از استقرار پیشانی پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۸

روی مهر، ذکر سجده را بگویند. البته اگر پیشانی به مقداری که در سجده لازم است روی مهر باشد، کنار زدن چادر یا مو از پیشانی لازم نیست.

۷۰- آیا برای انجام سجده واجب قرآن، رعایت حجاب برای خانم‌ها لازم است یا خیر؟

در سجده واجب قرآن، اگر مواضع هفتگانه سجود بر زمین باشد و پیشانی بر مهر یا چیزی که سجده بر آن صحیح است قرار گیرد، کافی است و رعایت حجاب و رو به قبله بودن و وضو داشتن لازم نیست.

۷۱- اگر کسی آیه سجده را از ذهن بگذراند ولی بر زبان نیاورد، مثلاً از روی قرآن نگاه کند، آیا سجده بر او واجب می‌شود؟

صرفاً خطور در ذهن موجب وجوب سجده نمی‌شود.

۷۲- آیا در سجده‌های مستحب هم، باید شرایط سجده واجب رعایت شود؟

در سجده‌های مستحب، مثل سجده شکر، رعایت شرایط سجده واجب لازم نیست.

۷۳- آیا قنوت را می‌توان به زبان فارسی خواند؟

دعا به غیر عربی در قنوت اشکال ندارد. اگر چه وظیفه قنوتی، انجام نمی‌شود.

۷۴- آیا ترک قنوت اشکالی دارد؟

قنوت مستحب است و ترک آن سهوا یا عمدا مبطل نماز نیست.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۲۹

۷۵- آیا چرخاندن انگشتر و نگاه به نگین در حال قنوت استحباب دارد؟

انگشتر عقیق به دست کردن برای نماز و نیز نگاه کردن به کف دست در قنوت استحباب دارد؛ (بحار، ج ۸۵، ص ۱۹۵) ولی برای استحباب چرخاندن انگشتر و نگاه به آن دلیلی نیافتیم.

۷۶- آیا فقط در سجده آخر نماز می‌توانیم «یا ولی العافیة...» را بگوییم؟

دعای مذکور و هر دعای دیگر را می‌توانید در تمام سجده‌ها بخوانید و مخصوص سجده آخر نماز نیست؛ بلکه خواندن دعا در حال ایستادن و نشستن و رکوع هم جایز است.

۷۷- کسی که در رکعت سوم یادش آمد تشهد را فراموش کرده، چه وظیفه‌ای دارد؟

اگر قبل از رفتن به رکوع یادش بیاید که تشهد را نخوانده، باید بنشیند و تشهد را انجام دهد و دوباره رکعت سوم را بخواند؛ و اگر در رکوع یا بعد از آن متوجه شد که تشهد را نخوانده است، پس از تمام شدن نماز، قضای تشهد فراموش شده را به جای آورد. و در هر دو صورت، بنابر احتیاط واجب، دو سجده سهو هم بعد از نماز انجام دهد.

۷۸- اگر شخصی ندانسته تسبیحات اربعه را بیش‌تر از سه مرتبه بخواند، آیا نمازش باطل می‌شود؟

نمازش صحیح است.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۰

۷۹- کسی که به جای تسبیحات اربعه، حمد شروع کرده چه کند؟

اگر سهوا حمد را شروع کرده است، باید آن را رها کند و دوباره با توجه، حمد تنها یا تسبیحات را بخواند؛ ولی اگر در رکوع یادش آمد، نمازش صحیح است.

۸۰- اگر در بین نماز ظهر شک کند که نیت نماز ظهر کرده یا عصر، چه باید بکند؟

به نیت ظهر نماز را تمام کند، صحیح است.

۸۱- اگر هنگام قرائت تسبیحات اربعه نماز چهار رکعتی شک کند سه رکعت خوانده یا چهار رکعت تکلیف چیست؟

شک سه و چهار در هر جای نماز که پیش آید- اگر بعد از تأمل، ظن به یک طرف پیدا نشود- باید بنا را بر چهار بگذارند و نماز را تمام کنند و بعد از نماز، یک رکعت نماز احتیاط ایستاده یا دو رکعت نشسته به جای آورند؛ و نماز صحیح است.

۸۲- کسانی که در نماز حواس پرتی دارند و شک می‌کنند، وظیفه‌شان چیست؟

با حواس پرتی معمولی، نماز باطل نمی‌شود؛ گرچه از ارزش آن کاسته می‌شود و برای حضور قلب در نماز، انتخاب زمان و مکان مناسب، نماز اول وقت و در محل خلوت و نیز شرکت در نماز جماعت توصیه شده است. توجه کافی به مقدمات نماز و دقت در آن، همانند وضوی شاداب گرفتن و گفتن اذان و اقامه و مستحبات دیگر، به جای آوردن

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۱

نافله‌ها، توجه به مفاهیم نماز و خود را در محضر خدا دیدن، در پیدایش حضور قلب و پیشگیری از عارضه حواس پرتی و شک، مؤثر است.

۸۳- اگر در نماز حواسمان نباشد، آیا می‌توانیم نماز را به هم زده، دوباره شروع کنیم؟

برهم زدن نماز واجب و از سر گرفتن آن جایز نیست.

مگر آنکه حواس شما بقدری پرت شود که متوجه نماز نباشید.

۸۴- در بین نماز عصر یقین کردم نماز ظهر را نخوانده‌ام، آیا لازم است نماز را تمام کنم یا می‌توانم نماز را باطل نمایم و نماز ظهر را شروع کنم؟

در این مورد لازم است نیت خود را به نماز ظهر برگردانید و نماز را کامل کنید و همچنین است که اگر در بین نماز عشا متوجه شدید نماز مغرب را نخوانده‌اید و وقت عدول به نماز مغرب نگذشته است- یعنی وارد رکوع رکعت چهارم نشده‌اید- لازم است با نیت نماز مغرب، نماز را به پایان برسانید.

۸۵- قصد خواندن نماز ظهر داشتیم، اشتباهاً نماز عصر را نیت کردیم، حکم آن چیست؟

اگر قصد خواندن نماز ظهر داشتید و اشتباهاً گفتید نماز عصر می‌خوانم، یعنی اشتباه در تطبیق کرده‌اید و بعد متوجه شدید، نماز شما به عنوان ظهر صحیح است؛ اما اگر واقعاً قصد نماز عصر کردید و در بین نماز متوجه شدید- چنانچه

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۲

نماز ظهر را نخوانده باشید- نیت را به نماز ظهر برگردانید و نماز را به عنوان ظهر تمام کنید.

۸۶- آیا نماز احتیاط را باید بلافاصله پس از سلام نماز بخوانیم؟

بلی، واجب است نماز احتیاط را بلافاصله بعد از سلام نماز و بدون انجام کارهای منافی نماز مانند روی برگرداندن از قبله، به جای آورد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۳

نماز مسافر

۸۷- شکسته خواندن نماز تمام و تمام خواندن نماز شکسته با عدم آگاهی به حکم چه حکمی دارد؟

اگر مسئله را نمی‌دانستید و به جای شکسته تمام خوانده‌اید، قضا ندارد، ولی اگر بجای نماز تمام شکسته خوانده باشید نماز باطل است.

۸۸- حد ترخص را توضیح دهید.

حد ترخص هر محل نزدیک‌ترین جائی است که در آنجا صدای اذان شهر شنیده نمی‌شود، و دیوار شهر دیده نمی‌شود.

۸۹- دانشجویی که وطن و محل تحصیل او بیش از چهار فرسخ شرعی [تقریباً ۲۲ کیلومتر] فاصله دارد و تقریباً هر روز این مسیر را برای تحصیل می‌رود و برمی‌گردد، درباره نماز و روزه چه تکلیفی دارد؟

در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.

۹۰- نماز و روزه دانشجویی که دو روز در هفته به محل تحصیل می‌رود و در همان روز به وطن برمی‌گردد و فاصله محل تحصیل و وطنش بیش از چهار فرسخ شرعی است، چگونه است؟

در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.

۹۱- دانشجوی دانشگاه پیام نور که بعضاً هر دو هفته یک بار یا بیش از ده روز یک بار به محل درس می‌رود و برمی‌گردد، چه حکمی دارد؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۴

نمازش در بین راه و محل تحصیل شکسته است و روزه صحیح نیست.

۹۲- مقلد مرجع تقلیدی هستیم که نماز و روزه‌ام را به جهت مسافرت برای تحصیل تمام می‌داند. اگر در بین دو ترم ده روز در وطن بمانم، در بازگشت به دانشگاه نمازم چه صورت دارد؟

در سفر اول بعد از ده روز که به محل تحصیل می‌روید نماز شکسته و در سفرهای بعدی تمام است.

۹۳- حکم نماز و روزه استادانی که یک یا چند روز در هفته به محل تدریس رفت و آمد دارند، در دو صورت زیر چگونه است:

الف) محل تدریس یک شهر است.

ب) محل تدریس شهرهای مختلف است.

در هر دو صورت، در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.

۹۴- دانشجویی که هر هفته شنبه به محل تحصیل می‌رود و چهارشنبه یا پنجشنبه به وطن مراجعت می‌کند، نماز و روزه‌اش چگونه است؟

در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.

۹۵- اگر شخصی را در حال بیهوشی برای معالجه به شهری دیگر انتقال دهند و پزشکان، دوره درمانش در بیمارستان را کمتر از ده روز تعیین کنند، پس از به هوش آمدن- در مدتی که در بیمارستان است- نمازش تمام است یا شکسته؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۵

یکی از شرائط برای شکسته شدن نماز مسافر آن است که «از اول مسافرت قصد هشت فرسخ را داشته باشد».

بنابراین، شخصی که در حال بی‌هوشی به شهر دیگر منتقل شده است، قصد مسافرت نداشته و نمازش در آن شهر تمام است؛ هرچند کم‌تر از ده روز بماند.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۶

نماز جماعت

۹۶- کسی که عمدا زودتر از امام جماعت سر از رکوع یا سجده بلند کند، آیا نمازش باطل می‌شود؟

اگر مأوم عمدا کارهای نماز را مانند رکوع و سجود جلوتر از امام انجام دهد، نماز جماعتش صحیح است و تنها معصیت کرده است.

۹۷- اگر سهوا زودتر از امام از رکوع برخیزیم، چه باید بکنیم؟

چنانچه امام در رکوع باشد باید به رکوع برگردید، و با امام سر بردارید. ولی اگر به رکوع برگردید و پیش از آنکه به رکوع برسید امام سر بردارد، نمازتان باطل است.

۹۸- آیا مأوم می‌تواند زودتر از امام سلام دهد؟

بلی، و نماز او صحیح است؛ ولی تبعیت از امام جماعت در سلام، مستحب و افضل است.

۹۹- اگر شخص قبل از امام جماعت تکبیر الاحرام نماز را بگوید، نمازش چه صورتی دارد و وظیفه‌اش چیست؟

در مورد سؤال، نماز او فرادی می‌شود، و اگر بخواهد درک جماعت کند، می‌تواند نیت را به نماز مستحبی تغییر داده، و آن را رها کند و مجددا پس از تکبیر امام، تکبیر الاحرام بگوید و نماز را با جماعت بخواند.

۱۰۰- آیا در هنگام قرائت امام جماعت، حرکت بدن مأوم اشکال دارد؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۷

به مقداری که از حالت نماز خارج نشود، اشکال ندارد.

۱۰۱- امامت کسی که قسمتی از دست و یا پای او قطع شده است، چه صورت دارد؟

امامت فرد مذکور صحیح نیست.

۱۰۲- آیا امام جماعت می‌تواند، دوبار نماز ظهر و عصر را بخواند؟

امام جماعت می‌تواند برای گروه دیگری غیر از مأمومین نوبت اول، نماز جماعت مجدد بخواند.
پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۸

نماز قضا

۱۰۳- آیا نماز قضا در سفر تمام است؟

نمازی که در وطن قضا شده را باید به همان نحو که قضا شده به‌جا آورد و فرقی نمی‌کند که قضا را در سفر به‌جا آوریم یا در حضر (وطن). همچنین نمازی که در سفر قضا شده را باید به همان صورت که قضا شده به‌جا آوریم؛ مثلاً اگر کسی مسافر است و نماز ظهرش که باید دو رکعتی می‌خواند قضا شد، هر وقت بخواهد قضای آن نماز را بخواند باید دو رکعتی بخواند.

۱۰۴- آیا در قضای نماز باید مراعات جهر (بلند) و اخفات (آهسته) را بنماییم؟

نماز قضا، در آهسته خواندن و بلند خواندن، تابع نماز ادا است. پس اگر نماز ظهر و عصر است، در قضا هم باید حمد و سوره را آهسته بخوانند و اگر نماز صبح یا مغرب و عشا است، در قضا هم باید مردها حمد و سوره را بلند بخوانند.

۱۰۵- بعد از سن تکلیف بعضی از نمازهایم را درست انجام نداده‌ام، الان چگونه باید آن‌ها را قضا کنم؟

هر مقدار از نمازهایتان را که یقین دارید به‌جا نیاورده‌اید یا درست انجام نداده‌اید، باید قضا کنید.
می‌توانید قضای نمازها را به تدریج انجام دهید.

۱۰۶- مقداری نماز و روزه قضا دارم، آیا می‌توانم در این مورد کسی را اجیر نمایم؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۳۹
نخیر، شخص زنده نمی‌تواند برای قضای نماز و روزه خود اجیر بگیرد، و لازم است قضای نماز و روزه‌های خود را خودش به تدریج به‌جای آورد.

۱۰۷- آیا قضای نماز پدر و مادر بر پسر بزرگ‌تر واجب است؟

اگر پدر بجهت عذری نماز یا روزه‌اش را بجا نیاورده باشد، بعد از فوت او، بر پسر بزرگ‌تر واجب است قضا نماید، یا برای انجام آن اجیر بگیرد، هر چند پدر نتوانسته قضا کند، و بنابر احتیاط، اگر از روی نافرمانی هم ترک کرده باشد، پسر بزرگ‌تر باید آن را قضا نماید، یا برای او اجیر بگیرد، در مورد مادر نیز احتیاط واجب رعایت این حکم است.

۱۰۸- اگر تعداد نمازهای قضای آیات را فراموش کرده باشیم، چگونه باید آن‌ها را به‌جای آوریم؟

نمازهایی که یقین دارید قضا کنید، و در موارد شک، قضا لازم نیست؛ و چنانچه سبب نمازها نیز مختلف باشد، مثلاً یکی برای زلزله و یکی برای خورشید گرفتگی و یکی برای بادهای سیاه و سرخ باشد، هنگام قضا، تعیین آن مطابق احتیاط است.

۱۰۹- تعداد نمازهایی که نخوانده‌ام زیاد است و نمی‌دانم چقدر است آیا غیر از قضا برای جبران آن می‌توان کار دیگری کرد؟

هیچ عملی جبران نماز قضا شده را نمی‌کند جز به جای آوردن آن. بنابراین سعی کنید تا به تدریج نمازهایی را که

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۰

یقین دارید از شما قضا شده است به جا آورید؛ مثلاً می‌توانید پس از هر نماز روزانه یک نماز قضا هم بخوانید، یا هر شب قبل از خواب به خواندن چند نماز قضا اقدام کنید.

با تصمیم و داشتن اراده‌ای قوی انجام این کار چندان سخت نیست. خداوند متعال شما را در انجام تکالیف شرعی موفق فرماید.

۱۱۰- می‌فرمایند: «هیچ کاری جبران نمازهای قضا شده را نمی‌کند مگر انجام نماز قضا»، اما در کتاب گنج‌های معنوی در روایتی آمده است که اگر کسی شب دوشنبه ۵۰ رکعت نماز بخواند و روز آن را روزه بگیرد و ظهر دوشنبه نیز ۵۰ رکعت نماز بخواند و بعد از آن صد مرتبه استغفار کند، با صد سال نماز قضا شده مطابق است. آیا این روایت درست است؟

و جوب قضای نماز، مورد اتفاق نظر فقها است. اگر روایت مذکور از نظر سند هم مشکل نداشته باشد، مورد عمل فقها قرار نگرفته است. و نماز مذکور جبران نمازهای قضا شده را نمی‌کند، علاوه ممکن است معنی روایت این باشد که این نمازها ثواب صد سال نماز قضا را دارد، نه آنکه بجای نماز قضا محسوب شود.

۱۱۱- در مواردی که معلوم شود شخص غسل صحیح انجام نداده است، نمازهایش باید قضا شود اما روزه‌هایش صحیح است و قضا ندارد؛ چرا؟

طهارت (با وضو و غسل بودن) در نماز، شرط واقعی

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۱

است. بنابراین، هر وقت متوجه شویم نماز بدون طهارت صحیح انجام گرفته، باید اعاده یا قضا شود؛ اما در مورد روزه، طهارت از جنابت و حیض شرط ذکر است و بقای عمدی بر جنابت و حیض مبطل است، و کسی که غسل خود را در واقع، باطل انجام داده، ظاهراً وظیفه خود را انجام شده، و مسؤولیت خود را پایان یافته می‌بیند و بقای عمدی بر جنابت ندارد.

۱۱۲- شخصی به علت پیری و بیماری از خواندن نماز ایستاده معذور است و نمازهای خود را نشسته می‌خواند آیا می‌تواند قضای نمازهای گذشته خود را به صورت نشسته به جا آورد یا باید بعد از مرگ برای او انجام دهند؟

در مورد سؤال، واجب است نمازهای قضا را شخصاً به جا آورد و این نمازها هر چند به صورت نشسته باشد از نمازهای قضای او کفایت می‌کند. بلی هر مقدار از نماز قضا که باقی بماند می‌تواند بعد از مرگ برایش انجام دهند.

۱۱۳- اگر کسی قبل از ظهر بخوابد و تا اذان مغرب بیدار نشود قضای نماز ظهر و عصر بر او واجب است؟

بلی، نمازهایی که در خواب بوده و بجا نیآورده است، باید قضا نماید.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۲

نماز جمعه

۱۱۴- آیا می‌توان در حال خواندن خطبه‌های نماز جمعه، به کارهایی مثل تسبیح و صلوات و تلاوت قرآن و غیره پرداخت؟

سکوت کردن و گوش دادن به خطبه‌ها، بنابر احتیاط واجب است. گوش نکردن یا حرف زدن، نماز جمعه را باطل نمی‌کند و اگر ذکر گفتن، همراه گوش کردن خطبه‌ها باشد، اشکال ندارد.

۱۱۵- اگر به خطبه‌های نماز جمعه نرسیدیم و در رکوع رکعت اول اقتدا کردیم، نماز جمعه صحیح است یا باید دو رکعت دیگر به جای خطبه‌ها بخوانیم؟

در مورد سؤال که در رکوع رکعت اول نماز جمعه اقتدا کردید، نماز صحیح است و به خواندن دو رکعت نماز دیگر به جای خطبه‌ها نیاز نیست.

۱۱۶- همزمان با نماز جمعه می‌توان نماز ظهر و عصر را در اول وقت خواند؟

بلی، مانعی ندارد؛ هر چند اگر نماز جمعه در محلی برگزار می‌شود، بهتر است خواندن نماز ظهر را تا پایان نماز جمعه به تأخیر اندازند.

۱۱۷- شخصی مدتی در نماز جمعه شرکت کرده و نماز ظهر را نمی‌خوانده است اکنون متوجه شده که مرجع تقلیدش می‌فرماید: «بنابر احتیاط پس از نماز جمعه باید نماز ظهر هم خوانده شود» فعلا تکلیف او چیست؟ به‌جا آوردن قضای نمازهای ظهر جمعه یا قضای نمازهای ظهر و عصر جمعه یا...؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۳
اگر در این مسئله احتیاطی به مرجع دیگری که نماز جمعه را کافی از نماز ظهر می‌داند مراجعه نمایید، نیاز به قضای نمازهای ظهر گذشته نیست و در آینده هم نیازی به اعاده نماز ظهر ندارد.

۱۱۸- آیا شرکت در نماز جمعه واجب است؟

خواندن نماز جمعه در زمان غیبت احتیاطا و به رجاء مطلوبیت جایز است. لکن نباید اکتفا به نماز جمعه نمایند، و نماز ظهر را هم بنابر احتیاط بجا آورند و اقتداء به نماز عصر امامی که نماز جمعه را خوانده و نماز ظهر را نخوانده، بنابر احتیاط صحیح نیست، مگر این که بعد از نماز جمعه، امام نیز نماز ظهر را احتیاطا بخواند.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۴

متفرقات نماز

۱۱۹- خواندن نماز نافله در حالات مختلف راه رفتن، نشستن، کار و ... به چه نحو است؟ سجده و رکوع را چه می‌کنند؟

خواندن نماز نافله در هر حالی صحیح است و هنگام راه رفتن، رکوع و سجده آن با اشاره انجام می‌گیرد.

۱۲۰- آیا نماز شب اذان و اقامه دارد؟

خیر، نمازهای مستحبی اذان و اقامه ندارند و در نمازهای واجب روزانه نیز اذان و اقامه مستحب است.

۱۲۱- طبق حدیث «من ترک الصلوه متعمدا فقد كفر» آیا انسان‌هایی که عمدا نماز را ترک می‌کنند کافر هستند؟

کفری که در رابطه با ترک نماز آمده، کفر عملی؛ یعنی مبالغه در عصیان و نافرمانی است و به معنای کفر اعتقادی نیست و احکام آن را ندارد.

۱۲۲- هم غذا شدن و رفت و آمد با افرادی که نماز نمی‌خوانند چه حکمی دارد؟

ترک نماز اگر از روی بی‌مبالاتی باشد، موجب کفر و نجاست نمی‌شود و ادامه رفت و آمد با ایشان در صورت احتمال تأثیر گذاری مانعی ندارد.

۱۲۳- آیا نمازهایی که قبل از بلوغ خوانده شده به جای از دست رفته‌های بعد از بلوغ حساب می‌شود؟

قضای نمازهایی که بعد از بلوغ فوت شده، واجب است

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۵

انجام شود. و نمازهای قبل از بلوغ به جای قضای واجب محسوب نمی‌شود.

۱۲۴- با توجه به این که به پوشیدن بهترین لباس و زینت کردن و ... در هنگام نماز خواندن سفارش شده است. حکم آرایش کردن در

موقع نماز (یعنی استفاده از لوازم آرایش و عطرها و ... اعم از خارجی و ایرانی) چه می‌باشد؟

پوشیدن لباس تمیز و روشن و آراستن ظاهر و خوشبو کردن بدن یا عطر در هنگام نماز از جمله چیزهایی است که به آن سفارش شده است و اما درباره آرایش چهره در هنگام نماز توصیه‌ای نرسیده است.

بلی اگر قبلا خانمی آرایش کرده باشد نماز خواندن با آن اشکال ندارد مگر آن که لوازم آرایشی مانع رسیدن پوست پیشانی به مهر شود.

۱۲۵- در مسافرت، در مسجدی نماز خواندم و اشتباها مهر را همراه خود آوردم، وظیفه‌ام چیست؟

مهر را به وسیله مسافر یا پست به مسجد مذکور برگردانید. نماز با مهری که برای نماز گزاران مسجد خاصی وقف شده است، در خارج از آن مسجد صحیح نیست.

۱۲۶- نماز اول وقت بدون رعایت مستحبات بهتر است یا دیرتر از اول وقت با رعایت مستحبات؟

نماز اول وقت، اگر چه مختصر و بدون تعقیبات باشد، بر نماز آخر وقت رجحان دارد؛ و نمازی که با جماعت تند خوانده شود، از نماز فرادا که آن را طول بدهند، برتر است.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۶

۱۲۷- سر وقت و فرادا نماز خواندن بهتر است یا با مدتی تأخیر و جماعت؟

خواندن نماز به جماعت افضل است هر چند مقداری از اول وقت بگذرد.

۱۲۸- بین نماز اول وقت و درس (کلاس درسی که در زمان اذان ظهر دائر است)، کدام ارجحیت دارد؟ آیا جایز است کلاس درس را

به خاطر نماز اول وقت ترک کرد؟

خواندن نماز در ابتدای وقت، مستحب مؤکد است ولی چنانچه رها کردن کلاس درس در اول وقت، توهین به استاد و یا خلاف مقررات دانشگاه و یا باعث رکود علمی گردد نماز خود را پس از پایان کلاس به جای آورید.

۱۲۹- در حال جنابت یا عادت ماهانه می‌توان نماز میت خواند؟

بلی می‌توان نماز میت خواند و نماز صحیح است؛ اگرچه احتیاط مستحب آن است تمام چیزهایی که در نمازهای دیگر لازم است در نماز میت نیز رعایت شود.

۱۳۰- آیا برای خسوف و کسوف که متوجه آن نشده‌ایم و دیگران خبر می‌دهند، نماز آیات واجب است؟

اگر در زمان گرفتن ماه یا خورشید متوجه نشده‌اید و بعد از پایان خسوف و کسوف اطلاع پیدا کردید، در صورتی که تمام قرص ماه و خورشید نگرفته باشد، نماز آیات بر شما واجب نیست.

۱۳۱- چرا در مسافرت نمی‌توانیم روزه بگیریم و نماز شکسته است؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۷

شکسته شدن نماز و واجب نبودن روزه در مسافرت، حکم امتنانی است و شاید یکی از حکمت‌هایش این باشد که چون غالباً مسافرت همراه با یک سری دشواری‌هاست، خداوند متعال نیز بعضی از احکام را برای تسهیل در امر مردم، تخفیف داده است.

۱۳۲- اگر در موقع نماز، پدری با فرزندش کار داشته باشد و او را صدا بزند، وظیفه پسر چیست؟

اگر وقت نماز تنگ است، باید نماز را بخواند و بعد به سراغ کار پدر برود؛ اما اگر وقت وسعت دارد، می‌تواند کار پدر را مقدم بدارد؛ بلی اگر تأخیر در انجام فرمان پدر، موجب رنجش خاطر او می‌شود، در وسعت وقت، باید امر پدر را مقدم بدارد.

۱۳۳- نماز عید فطر و قربان واجب است، یا مستحب؟

نماز عید در زمان غیبت امام عصر علیه السلام مستحب است.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۸

مسائل روزه

۱۳۴- در ماه رمضان اگر فکر می‌کند می‌تواند تا قبل از اذان غسل کند، اما نتواند آیا روزه صحیح است؟

چنانچه موفق به غسل نشود و در تنگی وقت قبل از اذان صبح تیمم بدل از غسل نماید روزه اش صحیح است.

۱۳۵- روزه‌داری که دندان‌هایش خونریزی داشته باشد و مجبور باشد آن‌ها را بشوید و در حین شستن، خون به گلویش برسد، روزه‌اش چه حکمی دارد؟

شستن دهان و دندان به هنگام روزه مانعی ندارد، ولی پس از شستن بهتر است سه مرتبه آب دهان را بیرون بریزد تا مطمئن شود که آب در دهان نمانده است و اگر خون، بی‌اختیار و یا سهواً به گلو برسد، روزه را باطل نمی‌کند.

۱۳۶- پر کردن دندان در ماه رمضان چگونه است؟

پر کردن، جرم‌گیری و کشیدن دندان در ماه رمضان برای پزشکان مانعی ندارد و برای شخص روزه‌دار زمانی جایز است که مطمئن باشد خون یا آبی که به وسیله دستگاه، وارد فضای دهان می‌شود، فرو نخواهد رفت.

۱۳۷- اگر روزه‌دار به نامحرم نگاه کند، آیا روزه‌اش باطل می‌شود؟

روزه صحیح است؛ ولی باید از آن گناه توبه کند و توجه داشته باشد- همان گونه که در روایات آمده- روزه گرفتن پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۴۹
فقط امساک و پرهیز از خوردن و آشامیدن نیست، بلکه باید چشم و گوش و زبان و قلب و سایر اعضا نیز روزه باشند و از ارتکاب خلاف و گناه حفظ شوند و گرنه از ثواب و ارزش روزه کاسته می‌شود.

۱۳۸- شخصی که به حرمت و حکم استمنا آگاهی نداشته و بدون غسل، نماز و روزه به جای آورده است، چه حکمی دارد؟

اگر واقعا در زمانی که استمنا می‌کرده به حکم مسأله جاهل بوده و در تحقیق و سؤال کوتاهی نکرده است، روزه‌ها قضا ندارد؛ ولی باید نمازهایی را که بدون غسل خوانده، قضا کند.

۱۳۹- شب، قصد گرفتن روزه داشتم اما سحر بیدار نشدم تا قصد کنم. نزدیک آفتاب از خواب بیدار شدم، آیا روزه‌ام صحیح است؟

اگر آنچه روزه را باطل می‌کند انجام نداده‌اید، روزه‌تان صحیح است.

۱۴۰- اگر در شب ماه رمضان جنب شویم و تا نزدیک اذان صبح غسل را به تأخیر اندازیم و سپس تیمم کنیم، آیا روزه صحیح است؟

تأخیر غسل، معصیت و گناه است، اما در مورد سؤال که عمداً غسل را تأخیر انداخته‌اید، لازم است با تیمم روزه بگیریید و قضای آن را هم به جای آورید.

۱۴۱- اگر خانمی تا بعد از اذان صبح عذر داشت، ولی قبل از طلوع آفتاب پاک شد و غسل کرد، روزه آن روزش صحیح است؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۰
در مورد سؤال که عذر تا بعد از اذان صبح ادامه داشته است، روزه آن روز صحیح نیست؛ همان گونه که اگر چند دقیقه قبل از اذان مغرب نیز عادت شود، روزه‌اش باطل می‌گردد.

۱۴۲- اگر در ماه رمضان، غسل جنابت را فراموش کنیم و پس از چند روز یادمان بیاید، چه تکلیفی داریم؟

باید روزه آن چند روز را قضا کنید؛ ولی کفاره ندارد.

۱۴۳- هنگامی که روزه می‌گیرم، بدنم به شدت سست می‌شود و نمی‌توانم کارهایی مثل درس خواندن را انجام دهم، وظیفه من

چیست؟

این گونه ضعف و سستی‌ها تقریباً لازمه روزه است و برای نوع افراد پیش می‌آید و نمی‌توان به خاطر آن، روزه را خورد. می‌توانید سحر از غذای مقوی استفاده کنید و ساعات خواب شب را کمی بیش‌تر نمایید تا در روز دچار مشکل نشوید.

۱۴۴- در گذشته بعضی از روزه‌هایم را نگرفته‌ام. اکنون که ناراحتی معده دارم، قضای آن را چگونه به جای آورم؟

کفاره آن‌ها را پردازید و قضای روزه‌های گذشته را به جای آورید. البته لازم نیست قضای آن‌ها پی‌درپی باشد و اگر با فاصله هم نمی‌توانید قضای آن را به جای آورید، هر وقت قدرت پیدا کردید انجام دهید. و در غیر این صورت باید برای انجام آن وصیت کنید. درباره روزه‌های امسال نیز اگر تا رمضان آینده قادر به انجام قضای آن نشوید، گرفتن

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۱

روزه واجب نیست؛ فقط کفاره آن را پردازید.

۱۴۵- دخترانی که نازه به سن بلوغ می‌رسند، و قدرت گرفتن همه روزه‌ها را ندارند، چه وظیفه‌ای دارند؟

هر مقدار از روزه‌ها را که می‌توانند، در ماه رمضان بگیرند و قضای بقیه آن را در طول سال به تدریج بجا می‌آورند. و اگر نمی‌توانند روزه بگیرند، پرداخت کفاره (یک مد طعام تقریباً ۷۵۰ گرم طعام برای هر روز) کافی است و در سال‌های بعد قضای آن را هم بگیرند.

۱۴۶- آیا می‌توانیم قضای روزه رمضان را در مسافرت بگیریم؟

روزه ماه رمضان و قضای آن در سفر جایز نیست؛ مگر آن‌که قصد اقامت ده روز کرده باشید.

۱۴۷- کسی که می‌داند آخر هفته به وطن برمی‌گردد، آیا می‌تواند قصد ده روز نماید و روزه‌های خود را در مسافرت بگیرد؟

اگر می‌داند که آخر هفته برمی‌گردد و تصمیم جدی بر ماندن ده روز ندارد، قصد اقامت ده روز صحیح نیست و روزه باطل است.

۱۴۸- اگر در مسافرت سحری بخوریم و در همان روز به وطن برگردیم، می‌توانیم روزه بگیریم؟

چنانچه قبل از اذان ظهر به حد ترخص وطن - جایی که صدای اذان شهر شنیده می‌شود - برسید و در مسافرت هم کاری که روزه را باطل می‌کند، انجام نداده باشید، باید قصد روزه کنید و روزه صحیح است.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۲

۱۴۹- بیماری است که اگر در روز تنها یک قرص بخورد، می‌تواند روزه‌اش را بگیرد؛ آیا روزه بر او واجب است؟

اگر برای معالجه ناچار از مصرف دارو در روز باشد؛ روزه بر او واجب نیست و بعداً قضای آن را بگیرد.

۱۵۰- اگر روزه باشم و مادرم مرا وادار به خوردن غذا کند، آیا روزه‌ام باطل می‌شود؟

خوردن و آشامیدن روزه را باطل می‌کند؛ هر چند بر اثر درخواست و اصرار شخص دیگر باشد.

۱۵۱- گوش کردن به موسیقی و نگاه به نامحرم روزه را باطل می‌کند؟

گناهان مذکور روزه را باطل نمی‌کند؛ لکن ثواب آن را کاهش می‌دهد.

۱۵۲- اگر کسی در ماه رمضان تصمیم به خوردن چیزی بگیرد، اما قبل از خوردن، منصرف شود، روزه‌اش چه صورت دارد؟

با تصمیم به خوردن روزه، روزه باطل می‌شود و لکن نباید تا وقت افطار مفطری بجا آورد، و بعدا هم قضای آن را بگیرد.

۱۵۳- آیا اگر در حال روزه سهوا چیزی بخوریم، روزه باطل می‌شود؟

خیر، روزه باطل نمی‌شود، و فرقی بین روزه رمضان و روزه قضا یا مستحبی نیست.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۳

مسائل كفاره روزه**۱۵۴- کسی که روزه ماه رمضان را عمدا افطار کرده، آیا می‌تواند به جای كفاره روزه عمد مقداری پول به مقامات ذی‌صلاح بدهد و از گناه خود استغفار نماید؟**

کسی که عمدا روزه خود را افطار کرده است، علاوه بر قضا باید كفاره آن را هم بپردازد و كفاره آن ۶۰ روز، روزه گرفتن یا ۶۰ مسکین را اطعام کردن و یا یک بنده آزاد کردن، است. بلی اگر قیمت اطعام ۶۰ مسکین را در اختیار شخص یا مؤسسه مطمئن قرار دهد تا به وکالت از او ۶۰ مسکین را اطعام کنند، مانعی ندارد.

۱۵۵- آیا باید قضای روزه‌ها پی‌درپی باشد و اگر سال بر آن بگذرد، آیا كفاره هم دارد؟

لازم نیست قضای روزه‌ها پی‌درپی و پشت سر هم باشد؛ مگر این که تعداد روزهایی که به ماه رمضان آینده باقی مانده با مقدار روزه‌های قضا مساوی باشد و کسی که قضای ماه رمضان را یک سال یا بیش‌تر به تأخیر انداخته، باید علاوه بر قضا برای هر روز، یک مد طعام (۷۵۰ گرم گندم، آرد، برنج و ...) بابت كفاره تأخیر به نیازمندان بپردازد.

۱۵۶- آیا تأخیر در كفاره روزه باعث افزایش آن می‌شود؟

خیر، كفاره تأخیر روزه با گذشت چند سال اضافه نمی‌شود،

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۴

شما می‌توانید آن را به صورت گندم، آرد و ... به فقیر بدهید یا پول آن را به دفتر مرجع تقلید خود تحویل نمایید و بگویید كفاره است تا جنس تهیه کرده، به فقیر بدهند.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۵

مسائل اعتکاف

۱۵۷- آیا کسی که معتکف شده می‌تواند روزه‌های سه روز اعتکاف را به عنوان نذری یا قضا یا کفاره حساب کند؟

بلی، می‌توان روزه قضا و کفاره و نذر را در اعتکاف به جا آورد. و لازم نیست روزه، برای خصوص اعتکاف باشد.

۱۵۸- آیا در اعتکاف، حیاط مسجد حکم مسجد را دارد؟

حیاط مسجد حکم مسجد را ندارد؛ مگر آن که معلوم شود حیاط را هم به عنوان مسجد وقف کرده‌اند.

۱۵۹- برای رفتن به نماز جمعه، می‌توان از محل اعتکاف خارج شد؟

ظاهراً از مواردی است که می‌توان خارج شد ولی باید حداقل زمان لازم را رعایت کرد.

۱۶۰- اعتکاف فرزند بدون اجازه پدر صحیح است یا خیر؟

اگر موجب اذیت و آزار والدین نباشد، نیاز به اجازه نیست.

۱۶۱- در صورتی که شخص در روز سوم اعتکاف مریض شود یا اضطراری پیش آید می‌تواند اعتکاف را به هم زند؟

در صورتی که از گرفتن روزه معذور باشد اعتکاف باطل می‌شود ولی کفاره ندارد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۶

۱۶۲- اعتکاف در غیر مسجد جامع (مثل نمازخانه دانشگاه) چه صورت دارد؟

اعتکاف در غیر مسجد جامع صحیح و مشروع نیست و احکام اعتکاف را ندارد.

مسجد جامع، مسجدی است که اختصاص به گروه و قبیله خاصی ندارد و اقشار مختلف مردم در آن رفت و آمد می‌کنند.

۱۶۳- آیا کسانی که به مکه می‌روند، می‌توانند در مسجد الحرام معتکف شوند؟

اگر قصد اقامه ده روز در مکه را داشته باشند، یا نذر روزه در سفر نموده باشند، اعتکاف اشکال ندارد و الا روزه صحیح نیست، و

اعتکاف باطل است.

۱۶۴- آیا در روزه‌های اعتکاف می‌توانیم در کلاس درس شرکت کنیم؟

رفتن به کلاس درس از موارد مجاز در اعتکاف نیست.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۷

مسائل خمس**۱۶۵- آیا خرید کتاب و نگهداری از آن خمس دارد؟**

اگر کتاب، مورد نیاز انسان و در شأن او باشد، خمس به آن تعلق نمی‌گیرد هر چند آن‌ها را در طول سال نخواند.

۱۶۶- خانمی که مقداری طلا به او هدیه شده و الان هم از آن استفاده می‌کند، باید خمس و زکاتش را بپردازد؟

زینت‌های زن، اگر در حد معمول و متعارف باشد، خمس ندارد؛ و اگر بیش‌تر از حد معمول و شأن فرد باشد، خمس دارد، و در هر صورت زکات ندارد.

۱۶۷- آیا به سکه طلا (بهار آزادی) خمس تعلق می‌گیرد؟

سکه بهار آزادی نیز مانند سایر دارایی‌ها است. چنانچه تا سر سال خمسی باقی بماند پرداخت خمس آن واجب می‌باشد.

۱۶۸- آیا به سود پولی که در بانک سپرده‌گذاری شده در صورتی که خمس اصل پول پرداخت شده باشد خمس تعلق می‌گیرد؟

اگر سود بنحو مشروع شروع باشد، هر مقدار از سود پول مصرف نگردد و تا سر سال خمسی باقی بماند پرداخت خمس آن واجب است.

۱۶۹- پولی بابت وام دانشجویی به ما داده می‌شود، آیا اگر آن را پس‌انداز کنیم خمس دارد؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۸

وام، مشمول خمس نمی‌گردد، مگر به مقداری که اقساط آن پرداخت شده و پس‌انداز شده باشد.

۱۷۰- خانم‌هایی که شاغلند و درآمد دارند، آیا لازم است هر ماه خمس حقوق خود را کنار بگذارند یا تعیین سال خمسی کفایت می‌کند؟

پرداخت خمس در هر ماه لازم نیست، اولین حقوقی که می‌گیرند، اول سال خمسی آن‌ها است. و چنانچه درآمدشان از مخارج سال اضافه بیاید، باید خمس آن را بپردازند.

۱۷۱- مهریه خود را به تدریج از شوهرم می‌گیرم، خمس دارد یا خیر؟

مهریه خمس ندارد.

۱۷۲- برای رفتن به عمره مفرده ثبت نام کرده‌ام. قسمتی از پول آن را پرداخته‌ام و بقیه وام است، آیا لازم است خمس آن‌ها را بپردازم؟

پولی که پرداخته‌اید، اگر از درآمد بوده و یک سال بر آن گذشته و بعد به حساب ریخته‌اید، خمس دارد؛ اما وام مذکور خمس ندارد.

۱۷۳- اگر با این هدف که خمس ندهیم، طوری خرج کنیم که از درآمد سال چیزی زیاد نیاید، اشکال دارد؟

اگر مصارف حلال باشد و زاید بر شأن نباشد، اشکال ندارد و در فرض سؤال، پرداخت خمس لازم نیست.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۵۹

۱۷۴- خوردن غذاهایی که به عنوان نذر می‌دهند و نمی‌دانیم صاحبانش حساب خمسی دارند یا نه، چه صورت دارد؟

اگر یقین نداشته باشید که به عین غذایی که مصرف می‌کنید خمس تعلق گرفته یا خیر، استفاده از آن برای شما اشکال ندارد.

۱۷۵- آیا می‌توانم بدون رجوع به مرجع تقلید، خمس خود را در راهی که مصلحت می‌بینم خرج کنم؟

خیر، تصرف در خمس بدون اجازه از مجتهد جامع شرایط جایز نیست. بلی با اجازه از مجتهد یا وکیل او می‌توانید در مصارف شرعی تعیین شده مصرف نمایید.

۱۷۶- اگر وام گرفته باشم و قبل از مصرف آن سال خمسی برسد پرداخت خمس آن لازم است یا خیر؟

خمس وام، در مورد سؤال واجب نیست، مگر به مقداری که از اقساط آن پرداخته باشید که در حکم پس‌انداز است.

۱۷۷- پولی را به تدریج برای تهیه خانه پس‌انداز کرده‌ام آیا به آن خمس تعلق می‌گیرد؟

اگر راهی برای تهیه خانه مسکونی مورد نیاز فعلی، غیر از پس‌انداز تدریجی ندارید، پس‌انداز مذکور خمس ندارد.

۱۷۸- آیا سهامی که از بازار بورس خریداری می‌کنیم، خمس دارد؟

حکم سرمایه را دارد که در سر سال خمسی، باید خمس آن را پردازید.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۰

۱۷۹- اگر از درآمد خود به کسی قرض داده باشیم، و بعد از دو سال به ما برگرداند، خمس دارد؟

بلی، پرداخت خمس آن بلافاصله واجب است.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۱

مسائل زکات

۱۸۰- پرداخت زکات گندم و جو در چه زمانی لازم است؟

وقتی که گندم و جو دانه می‌بندد، وقت تعلق زکات است و پرداخت آن در زمان جمع‌آوری محصول است.

۱۸۱- زکات را باید به مرجع داد یا خودمان هم می‌توانیم به مصرف برسانیم؟

به نظر مشهور فقها، خودتان هم می‌توانید زکات را در مصارف معینه خرج کنید. مصارف زکات عبارت است از: فقیر، مسکین، مسافر در راه مانده، آزاد کردن بندگان، پرداخت بدهی بدهکاران، پرداخت حقوق کارمندان جمع‌آوری کننده زکات، کفاری که اگر زکات به آن‌ها داده شود به اسلام مایل می‌شوند، فی سبیل الله، یعنی هر کاری که برای عموم مسلمین نفع داشته باشد؛ مثل ساختن مدرسه و مسجد و بیمارستان و ...

۱۸۲- زکات سرمایه چند درصد آن می‌باشد؟

نظر مشهور فقهای شیعه آن است که زکات بر ۹ چیز تعلق می‌گیرد، و زکات سرمایه کسب واجب نیست.

۱۸۳- آیا می‌توانیم زکات فطره را برای کمک به مدرسه و مسجد پردازیم؟

احتیاط واجب آن است که زکات فطره را به فقیرای شیعه

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۲

اثنی عشری بدهند اگرچه در شهر دیگر باشند.

۱۸۴- اگر شخصی مخارج سالی را نداشته باشد، ولی گندم او به حد نصاب برسد، زکات بر او واجب است، یا خیر؟

بلی، باید زکات گندم خود را پردازد، و اگر فقیر است، دیگران می‌توانند به او زکات بدهند.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۳

مسائل حج**۱۸۵- اگر پدرم هزینه رفتن به سفر حج را به من ببخشد، آیا حج بر من واجب می‌شود؟**

بلی، اگر هزینه سفر حج را در اختیار کسی بگذارند، با وجود سلامت جسمانی و امکان مسافرت، حج بر او واجب می‌گردد و

اصطلاحاً به آن حج بذلی می‌گویند.

۱۸۶- آیا انجام عمره نیز مانند حج بر ما واجب می‌شود؟

برای کسانی که از مکه دور هستند و وظیفه آنها حج تمتع است، هیچ‌گاه استطاعت عمره از استطاعت حج جدا نیست و عمره

مفرد بر آنها واجب نمی‌باشد.

۱۸۷- آیا صحیح است که می‌گویند در حال احرام، همسر به انسان نامحرم می‌شود؟

خیر، در حال احرام، همسر به انسان نامحرم نمی‌شود بلکه هرگونه تمتع و لذت بردن شهوانی از همسر ممنوع می‌گردد؛ اما صحبت

کردن با او بدون قصد لذت اشکال ندارد.

۱۸۸- در سفر عمره می‌توانیم چند عمره برای خود یا دیگران انجام دهیم؟

در تکرار عمره، بقصد اشخاص مختلف و همچنین یک عمره برای خود و یک عمره به عنوان نیابت از دیگری،

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۴

فاصله معتبر نیست.

۱۸۹- اگر کسی به سفر عمره رفته باشد، کفایت از حج می‌کند یا خیر؟

خیر، عمره مفرد از حجه الاسلام کفایت نمی‌کند.

بنابراین، پس از حصول شرایط استطاعت باید به حج برود.

۱۹۰- لباس احرام مردان در عمره، حتما باید حوله سفید باشد؟ برای خانم‌ها چطور؟

واجب نیست مردان از حوله سفید استفاده کنند. اگر پارچه دوخته نشده باشد، کفایت می‌کند. ولی چون مستحب است لباس احرام از پنبه و به رنگ سفید باشد، معمولا از حوله سفید استفاده می‌شود. خانم‌ها می‌توانند در لباس خود محرم گردند، و شرایط خاصی ندارند.

۱۹۱- آیا شک در طواف هم مانند شک در نماز است؟

شک در طواف، باطل کننده طواف است.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۵

مسائل امر به معروف

۱۹۲- وظیفه کسی که به مجلس تماشای فیلم‌های مبتذل رفته است و می‌داند امر به معروف و نهی از منکر با تمسخر حاضران مواجه می‌شود، چیست؟

چنانچه احتمال تأثیر نمی‌دهد، نهی از منکر واجب نیست. ولی باید خودش از مجلس خارج شود و اگر ناچار به ماندن است، نگاه نکند.

۱۹۳- در چه شرائطی می‌توانیم امر بمعروف و نهی از منکر کنیم؟

بعض از شرائط امر بمعروف بشرح زیر است:

الف: امرکننده به معروف و نهی کننده از منکر باید خود معروف و منکر را بشناسد.

ب: بداند که فاعل منکر، علم به منکر بودن آن عمل دارد و بدون عذر شرعی مرتکب می‌شود.

ج: احتمال تأثیر بدهد.

د: امر بمعروف و نهی از منکر برای او ضرر نداشته باشد.

۱۹۴- اگر پدر و مادر مرتکب گناه شوند، وظیفه فرزند در مقابل ایشان چیست؟

آیا نهی از منکر نسبت به ایشان بی‌احترامی محسوب نمی‌شود؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۶

نهی از منکر ملازم با بی‌احترامی نیست، و فرزند می‌تواند با کلام متین و اخلاق حسنه با پدر و مادر برخورد نماید، و عواقب انجام معصیت را به ایشان تذکر دهد، و آنان را متوجه تکالیف شرعی نماید، و در صورتی که تأثیر نکند، وظیفه‌ای ندارد.

۱۹۵- در محل کار تخلفاتی را می‌بینیم که اگر به آنها تذکر بدهیم، ممکن است موجب محرومیت از بعض امتیازات مانند اضافه‌کار و پاداش و ترفیع رتبه شود، وظیفه ما چیست؟

بطور کلی اگر خوف داشته باشید که بر اثر امر به معروف و نهی از منکر، ضرر قابل توجهی به شما می‌رسد، انجام آن واجب نیست، ولی چنانچه بتوانید، لازم است از طرق غیر مستقیم اقدام نمایید.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۷

مسائل ازدواج و محرمیت

۱۹۶- استفاده از زنجیر، انگشتر و حلقه نامزدی طلا برای مردان چه صورت دارد؟

زینت به طلا برای مرد در هر حال حرام و نماز با آن نیز باطل است.

۱۹۷- حکم طلای سفید برای مردان چگونه است؟

طلای زرد، اگر مخلوط نقره داشته باشد که در اصطلاح برخی طلای سفید نامیده می‌شود، برای مرد جایز نیست؛ اما پلاتین که فلز دیگری غیر از طلا است، برای مردان اشکال ندارد.

۱۹۸- پسری که، به سبب ناتوانی مادرش در امر شیردهی، توسط زنی دیگر شیر داده می‌شود، آیا می‌تواند با دختر آن زن ازدواج کند؟

اگر با رعایت شرایط هشتگانه از آن زن شیر بخورد، با دخترهای آن زن محرم می‌شود و حکم خواهران خودش را پیدا می‌کند و ازدواج با آنها حرام است. در این مورد می‌توانید به توضیح المسائل (احکام نکاح، بخش شیردادن) مراجعه فرمایید.

۱۹۹- آیا ازدواج دختر سید با غیر سید اشکال دارد؟

خیر، اشکالی ندارد؛ لکن سزاوار است شوهر، حرمت پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۸ همسر سیده خود را بیشتر رعایت کند.

۲۰۰- آیا زن می‌تواند هرگونه خواست، در مهریه‌اش تصرف کند؟

مهریه، ملک زن است و اختیار تصرف با خود او است؛ گرچه مشورت با شوهر در مصرف آن، می‌تواند مانع از اختلافات خانوادگی شود.

۲۰۱- دایی مادر و عموی پدر بر ما محرمند؟

به طور کلی محارم نسبی مثل: پدر، مادر، پدربزرگ و مادربزرگ‌های پدری و مادری، برادر، خواهر، فرزندان برادر، فرزندان خواهر، دایی، خاله، عمو، عمه خود شخص، دایی‌ها و خاله‌ها و عموها و عمه‌های پدر و مادر، همه به انسان محرمند.

۲۰۲- محرمیت خاله و دایی و امثال آن در چه حدی است؟

محارم نسبی می‌توانند بدن یکدیگر را، جز عورتین، بدون قصد لذت نگاه کنند؛ ولی نگاه با لذت و ریه حرام است.

۲۰۳- مادر زن پدر به ما محرم است؟

خیر، تنها خود زن پدر بر شما محرم است و مادر یا مادر بزرگ او به شما محرم نیست.

۲۰۴- پدر من زن دیگری گرفته است؛ آیا من و برادرانم به او محرم هستیم؟ به خواهر او که خاله ما می‌شود چطور؟

شما و برادرانتان به زن پدر محرم هستید، اما خواهر او

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۶۹

به شما محرم نیست. بلکه خاله واقعی (خواهر مادر) به انسان محرم است.

۲۰۵- برادرم دختری از پرورشگاه آورده است چگونه این دختر به من و برادران دیگرم محرم می‌شود؟

اگر مادر یا خواهر شما یا زن یکی از برادران شما شیر داشته باشد، و سن دختر کم‌تر از دو سال باشد، می‌توانند از طریق رضاع (شیرخوارگی) او را به شما و سایر برادرانتان محرم سازند. شرایط رضاع را در توضیح المسائل ملاحظه فرمایید.

۲۰۶- شخصی دختری را به عنوان فرزندخوانده اختیار کرده است و امکان محرمیت از طریق شیرخوارگی وجود ندارد؛ چگونه این دختر به پدر خوانده و برادرانش و نیز به برادران مادر خوانده محرم می‌شود؟

اگر پدرخوانده، پدر یا پدربزرگ داشته باشد و این دختر را به عقد موقت یکی از ایشان درآورند، به پدرخوانده و برادرانش محرم می‌گردد و نیز اگر او را به عقد موقت پدر یا پدربزرگ مادرخوانده درآورند، به برادران مادرخوانده هم محرم می‌شود. البته اگر پدر واقعی دختر بچه معلوم است، عقد باید با اجازه او انجام گیرد و اگر پدر دختر نامعلوم است، عقد باید با اجازه مجتهد جامع الشرائط انجام پذیرد.

۲۰۷- در مسأله فوق مدت عقد موقت چقدر است؟

مدت عقد موقت می‌تواند از کمتر از یک ساعت تا یک ماه یا چند سال باشد و نسبت به ازدواج صغیره احتیاط آن

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۰

است که مدت عقد به مقداری باشد که پسر به حد استمتاع جنسی برسد و قابلیت تلذذ جنسی از دختر وجود داشته باشد.

۲۰۸- در مسأله فوق آیا پس از پایان مدت عقد موقت، محرمیت همچنان باقی است؟

پس از پایان مدت عقد، نسبت به پدر یا جد پدری که دختر بچه را به ازدواج او درآورده‌اند، محرمیت تمام می‌شود؛ اما محرمیت با فرزندان پدر یا جد پدری و نوه‌های آنها همچنان باقی است.

۲۰۹- اگر به کسی برای خواندن عقد ازدواج یا طلاق وکالت دادیم و بعد پشیمان شدیم، ولی وکیل صیغه عقد یا طلاق را جاری کرد، آیا عقد و طلاق صحیح است یا خیر؟

عمل وکیل تا زمانی که مطلع از عزل نشده ممضی و پذیرفته شده است. بنابراین، اگر پس از پشیمانی به وکیل اطلاع نداده باشید، عقد و یا طلاق صحیح است؛ و اگر اطلاع داده باشید، عقد فضولی است و منوط به اجازه شما است، اما طلاق باطل است.

۲۱۰- روابط بین خانم با نامزدش باید چگونه باشد، آیا باید به تمام خواسته‌های او پاسخ دهد؟

نامزد قبل از اجرای صیغه عقد نامحرم است. اما وقتی صیغه عقد شرعی بین زن و شوهر خوانده شد، وظایفی که از نظر شرع مقدس برای هر یک از طرفین تعیین شده و در رساله‌های عملیه بیان گردیده، بر عهده آن دو مترتب پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۱

می‌شود؛ هر چند هنوز مراسم رسمی عروسی انجام نشده باشد. در این صورت، طرفین می‌توانند هر گونه لذتی از یکدیگر ببرند. البته خوب است آن مقدار از روابط که عرفاً و طبق مرسوم به بعد از عروسی موکول شده رعایت شود.

۲۱۱- آیا لازم است با هر دختری که خانواده برایم انتخاب می‌کند، ازدواج کنم؟

خیر، مجبور به ازدواج با او نیستید؛ ولی از آن‌جا که پدر و مادر در امر ازدواج بیش از شما تجربه دارند و نکاتی را در نظر می‌گیرند که شاید مورد توجه شما نباشد، مناسب است شما شرایط لازم همسر آینده خود را با ایشان مطرح کنید تا انتخاب آن‌ها دقیق‌تر صورت گیرد.

۲۱۲- خانمی که چند سال درآمد خود را در خانه خرج کرده است آیا از شوهر طلبکار است؟

اگر حقوق و درآمدش را با رضایت به شوهر بخشیده یا در امور خانه خرج کرده است، از کسی طلبکار نیست. بلی چنانچه به شوهر قرض داده و شوهر آن را هزینه کرده است یا به امر شوهر و بدون قصد مجان خرج کرده است، طلبکار است و شوهر باید طلب او را بپردازد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام؛ ص ۷۱

۲۱۳- در هفته‌های اول حاملگی که هنوز خلقت جنین کامل نشده است، سقط جنین چه صورتی دارد؟

پس از انعقاد نطفه، سقط جنین حرام است و موجب دیه می‌گردد و دیه آن بر حسب مراحل خلقت جنین از بیست تا هزار دینار طلا است. [دینار معادل ۱۸ نخود طلای

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۲

مسکوک است

۲۱۴- آیا جراحی برای ترمیم بکارت جایز است؟

جراحی برای ترمیم بکارت اگر موجب نظر و لمس غیر شوهر باشد حرام است و چنانچه شوهر در موقع ازدواج شرط بکارت کند یا عقد را مبنی بر بکارت دختر جاری کنند، و بکارت بر اثر نزدیکی بر طرف شده باشد حق فسخ برای شوهر وجود دارد و جراحی، در آن تأثیری ندارد.

۲۱۵- زنانی که رحمشان را با جراحی بیرون آورده‌اند و بچه‌دار نمی‌شوند عده دارند یا نه؟

بلی عده دارند. معلوم شدن پدر طفل از حکمت‌های عده است نه علت آن.

۲۱۶- آیا ارضای جنسی همسر به وسیله شوهر بدون نزدیکی اشکال دارد؟

ارضای جنسی زوجه به وسیله اعضای بدن شوهر، بدون دخول اشکال ندارد؛ ولی موجب ادای حق زوجه نمی‌شود. پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۳

مسائل حجاب و رابطه با نامحرم

۲۱۷- پوشاندن پا از مج تا انگشتان در مقابل نامحرم برای زن واجب است یا نه؟

بلی زن در مقابل نامحرم باید روی پاها را هم بپوشاند.

۲۱۸- سلام بر نامحرم چه حکمی دارد؟

در محیط‌های جمعی سلام بر جمع مانعی ندارد؛ ولی بهتر است از سلام‌های خصوصی که نوعاً زمینه‌ساز فتنه است، اجتناب شود. از امیر المؤمنان علیه السلام روایت شده است که فرمود: «من به زن جوان سلام نمی‌کنم؛ زیرا می‌ترسم در قلبم چیزی خلجان کند که مطلوب پروردگار نیست.»

۲۱۹- آیا صحبت با نامحرم در محیط خلوت و به مدت طولانی جایز است؟

اگر محیط خلوتی باشد که دیگری نتواند به آن وارد شود بودن دو نامحرم در آن مکان، جایز نیست و حرام است.

۲۲۰- آیا رعایت حجاب در مقابل پسر خاله و پسرعمو لازم است، اگر چه مسن‌تر از خودم و جای پدرم باشند؟

پسرعمه، پسرخاله، پسردایی و پسرعمو همه نامحرم هستند و رعایت حجاب در برابر آنها واجب و ترک آن گناه است؛ و بالا بودن سن آنان موجب تغییر حکم نیست.

۲۲۱- آیا می‌توانیم با دختر نامحرمی، صیغه خواهر و برادری بخوانیم، و مثل خواهر و برادر با هم رفتار کنیم؟

خیر، صیغه خواهر و برادری با نامحرم مشروع نیست،

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۴

آنچه موجب محرمیت می‌شود، انجام عقد ازدواج بصورت دائم یا موقت، با رعایت شرایط مربوطه است.

۲۲۲- با توجه به این که کلاس‌های دانشجویان دختر و پسر با هم برگزار می‌شود، طبعاً ناخودآگاه چشم آدم به دختران نامحرم می‌افتد، حکم آن چیست؟

نگاه غیر عمدی و بدون قصد لذت اشکال ندارد.

۲۲۳- می‌گویند گریم جزء آرایش حساب نمی‌شود، آیا این مطلب درست است، و گریم کردن جایز است؟

گریم- اگر همراه کار حرامی نباشد- اشکال ندارد.

بنابراین، گریم مردان به وسیله مردان یا زنان به وسیله زنان اشکال ندارد.

امّا اگر گریم زن یا مرد به وسیله نامحرم صورت بگیرد، جایز نیست. نکته دیگر آن که هر جا «گریم» به عنوان آرایش یا آرایش و

تغییر چهره برای خانم‌ها باشد، باید از نامحرم پوشانده شود؛ اما اگر صرفاً برای تغییر چهره باشد، احوط پوشاندن آن از نامحرم است.

۲۲۴- در جلسات عقد و عروسی که داماد وارد می‌شود، تکلیف خانم‌هایی که با او نامحرم هستند چیست؟

در مقابل داماد و سایر نامحرمان باید رعایت حجاب کامل را بنمایند و فرقی بین مجلس عروسی و سایر موارد نیست.

۲۲۵- عکس‌هایی که در کودکی (قبل از تکلیف) گرفته‌ایم و مسلماً بدون حجاب و ... بوده، الان که بزرگ شده‌ایم، اگر نامحرم ببیند- مثلاً پسر خاله یا شوهر عمه و ... آیا اشکال شرعی دارد؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۵

اگر نامحرم بدون قصد لذت به عکس‌ها نگاه کند مانعی ندارد و شما هم تکلیفی ندارید.

۲۲۶- در عقدها و عروسی‌ها که معمولاً خانم‌ها با لباس‌های ویژه آن مراسم شرکت دارند و در اکثر مواقع نیز لباس‌ها، بدن نما است و فیلمبرداری صورت می‌گیرد تکلیف ما چیست؟

اگر می‌دانید یا احتمال می‌دهید که در آینده این فیلم‌ها توسط افراد نامحرم مشاهده می‌گردد لازم است حجاب کامل خود را موقع فیلمبرداری مراعات کنید و اگر نمی‌توانید، از واقع شدن در مقابل دوربین فیلمبرداری خود داری نمایید.

۲۲۷- استفاده از گرم‌های چرب‌کننده، مرطوب‌کننده، ضد آفتاب و ... بر روی دست و صورت، اگر به منظور محافظت از پوست بکار برده شود ولو این که خوشبو باشد و یا باعث سفید و روشن شدن پوست شوند؛ چه حکمی دارد؟

اگر آرایش و زینت محسوب نشود، و بوی خوش آن موجب التذاذ و تحریک نامحرم نگردد اشکال ندارد، ولی در هر صورت بنا بر احتیاط واجب، صورت را از نامحرم بپوشانند.

۲۲۸- در خانواده ما رسم است که در میهمانی‌ها همه بستگان با یکدیگر دست می‌دهند. دست دادن بدون قصد لذت چه صورت دارد؟

دست دادن با نامحرم، اگر چه از بستگان نزدیک مثل پسر دایی و پسرعمو باشند، حتی بدون قصد لذت هم جایز نیست. لازم است آن‌ها را با احکام شرعی آشنا سازید.

۲۲۹- آیا دایی یا عموی جوان می‌تواند دختر خواهر یا دختر برادر خود را که جوان است، ببوسد؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۶

اگر قصد لذت شهوانی و ریبه در کار نباشد، اشکال ندارد.

۲۳۰- آیا چیدن و رنگ کردن ابرو جایز است؟

اصلاح و رنگ کردن ابرو برای خانم‌ها اشکال ندارد؛ ولی باید از نامحرم پوشانده شود.

۲۳۱- نگاه کردن به استاد مرد برای بهتر فهمیدن درس چگونه است؟

نگاه به صورت و گردن و دست‌های مرد نامحرم که معمولاً نمی‌پوشانند، بدون قصد لذت و ریبه اشکال ندارد.

۲۳۲- پوشیدن جوراب نازک برای خانم‌ها چه حکمی دارد؟

چون پوشاندن روی پا در مقابل نامحرم واجب است. بنابراین، استفاده از جوراب نازک که پوست پا از زیر آن پیدا باشد در مقابل نامحرم اشکال دارد.

۲۳۳- اگر انسان با دوست دختر خود به امامزاده برود و زیارت کند، آیا زیارتش همانند دوست معمولی صحیح است؟

رفتن به زیارت امامزادگان برای کسب ثواب است. اگر انسان در مسیر کسب ثواب، گناهی مرتکب گردد، واضح است که به پاداش مذکور نخواهد رسید و چه بسا موجب افزایش گناه نیز بشود.

۲۳۴- آیا پوشیدن لباس تنگ و کوتاه برای خانم‌ها جایز است؟

لباس خانم‌ها در مقابل نامحرم، باید اولاً بدن را بپوشاند و ثانیاً به نحوی نباشد که موجب تحریک نامحرم گردد، و پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۷ مفاتن بدن در آن ظاهر باشد.

۲۳۵- لبخند زدن هنگام صحبت با نامحرم چه حکمی دارد؟

لبخند زدن و هر کاری که در معرض تهییج نامحرم است، جایز نیست، و در حدیث آمده که هزار سال حبس در آخرت مجازات یک کلمه شوخی با نامحرم است.

۲۳۶- معاینات پزشکی که مستلزم لمس و نظر به نامحرم است چه صورت دارد؟

در صورت نبودن پزشک مماثل، به مقدار ضرورت اشکال ندارد.

۲۳۷- دانشجوی پرستاری هستم. در موقع کار در بیمارستان گاهی دستم با دست همکاران نامحرم تماس پیدا می‌کند. با این که قصد و غرضی در کار نیست و کوشش خود را برای عدم تماس انجام می‌دهم، آیا مرتکب گناه می‌شوم؟

اگر در اثنای کار، دستتان به طور اتفاقی با همکارانتان تماس پیدا کند، اشکال ندارد؛ ولی چنانچه بدانید این عمل به طور مکرر- هر چند ناخودآگاه- انجام می‌گیرد، لازم است از دستکش و مانند آن استفاده کنید.

۲۳۸- اگر کسی با نگاه کردن یا لمس دختران غیر بالغ لذت ببرد، چه صورت دارد؟

حرام است.

حجاب توریست‌ها**۲۳۹- آیا لازم است حجاب را برای توریست‌ها الزامی کنیم؟**

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۸

افراد توریست، از جهت حکم فقهی حجاب، تابع دین خود هستند؛ لکن همان‌گونه که ملزم به رعایت دیگر قوانین کشور هستند، نباید اجازه داده شود برخلاف ارزش‌های دینی و فرهنگی کشور اقدام کنند، و موجب اشاعه فساد و ابتذال اخلاقی شوند.

لباس آستین کوتاه

۲۴۰- آیا پوشیدن لباس آستین کوتاه برای آقایان جایز است؟

چنانچه مرد بداند زنان با قصد لذت به دستانش نگاه می‌کنند، احتیاط واجب پوشاندن آن است.

پوشیدن لباس سیاه

۲۴۱- آیا پوشیدن لباس سیاه در عزای امام حسین علیه السلام کراهت دارد؟

پوشیدن لباس مشکی در سوگواری امام حسین علیه السلام از مصادیق تعظیم شعائر و دارای رجحان شرعی است و کراهت ندارد. بسیاری از فقهای بزرگوار و مراجع تقلید در روز عاشورا از قبای سیاه استفاده می‌کردند.

۲۴۲- معیار لباس شهرت چیست؟

لباس شهرت، لباسی است که پوشیدن آن بخاطر رنگ، کیفیت دوخت، یا علل دیگر مناسب نیست، بطوری که اگر آن را در برابر مردم بپوشند، توجه آنان را به خود جلب می‌کند، و انگشت‌نما می‌شوند.

۲۴۳- آیا لباس خانم‌ها حتما باید سیاه باشد؟

لباس خانم‌ها باید به رنگی نباشد که خلاف متعارف، و موجب جلب توجه نامحرم گردد. پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۷۹

مسائل مالی

خرید و فروش قسطی

۲۴۴- خرید و فروش کالاها به صورت اقساط و نسیه با قیمت بیش‌تر چه حکمی دارد؟

خرید اجناس به صورت قسطی و با قیمت بیش‌تر ربا نیست و اشکال ندارد.

۲۴۵- عقد فضولی و عقد باطل چه تفاوتی دارند؟

عقد فضولی، عقدی است که جز رضایت مالک همه شرایط صحت معامله را دارد. اگر بعد از انجام عقد فضولی مالک رضایت دهد، معامله صحیح است و آثار عقد بر آن بار می‌شود؛ به خلاف عقد باطل که فاقد شرایط صحت معامله است.

مثلا اگر خانه فردی را بدون اجازه مالک بفروشیم، عقد فضولی است و با اجازه مالک معامله صحیح و تمام می‌شود؛ اما اگر معامله

ربوی باشد، هر چند توسط مالک انجام می‌شود، باطل است.

۲۴۶- چرا سود مضاربه حرام نیست؟

مضاربه در حقیقت، وکالت دادن برای انجام معاملات مشروع است که سود آن بین صاحب سرمایه و عامل با نسبت توافق شده، تقسیم می‌گردد و اگر ضرری هم پیش پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۰ بیاید، در صورتی که عامل کوتاهی نکرده باشد، از سرمایه کسر می‌شود.

مال دیگران

۲۴۷- در دوران کودکی پولی از کسی برداشته‌ام و نمی‌توانم مستقیماً مطالب را به او بگویم، بنظر شما چگونه عمل کنم؟ آیا می‌توانم صدقه دهم؟

باید به طریقی، پول را به صاحبش برسانید و لازم نیست بگویید بابت چه چیز است؛ مثلاً می‌توانید به او بگویید این پول را سابقاً از من طلب داشته‌ای؛ و یا به حساب بانکی او واریز کنید؛ و یا به وسیله شخص دیگری پول را به دست او برسانید؛ و در هر حال صدقه دادن کفایت نمی‌کند.

۲۴۸- اگر وسائل اشخاصی که اکنون به آن‌ها دسترسی نداریم، پیش ما باشد، حکمش چیست؟

اگر صاحبان یا ورثه آن‌ها را می‌شناسید، باید به هر صورت به صاحبش برسانید یا رضایت آن‌ها را تحصیل کنید؛ و اگر از پیدا کردن صاحب آن‌ها مأیوس هستید، می‌توانید آن‌ها را با اجازه مجتهد از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه بدهید.

۲۴۹- اگر قبلاً مالی از کسی برداشته باشم، چگونه جبران کنم؟

اگر خود آن مال موجود است، خود آن را و اگر تلف شده است، مثل یا قیمت آن را به صاحبش بدهید؛ و اگر از پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۱ دسترسی به صاحب آن مأیوس هستید، با اجازه مجتهد جامع الشرایط از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه دهید.

۲۵۰- در مسأله قبل اگر دسترسی به صاحب پول داشته باشیم؛ ولی پرداخت آن موجب اختلاف یا آبروریزی شود، تکلیف چیست؟

پول را باید به صاحبش برگردانید؛ و لازم نیست علت را بیان کنید. می‌توانید بگویید سابقاً از من طلب داشته‌ای. همچنین می‌توان پول را به وسیله پست یا شخص ثالث به دست او رساند.

۲۵۱- مردی در گذشته حقوق همسر کارمند خود را به جبر گرفته و در امور خانه خرج کرده است، وظیفه‌اش چیست؟

اگر رضایت همسر را جلب نکرده باشد، ضامن است و باید جبران کند.

۲۵۲- در مواردی دیده‌ام که پرسنل بیمارستان و داروهای بیمارستان را به مصارف شخصی خود می‌رسانند، آیا مشکل شرعی ندارد؟

مصرف وسائل و داروهای بیمارستان‌های دولتی و خصوصی برخلاف مقررات، حرام است و موجب ضمان مثل یا قیمت آن می‌شود.

۲۵۳- قفل کردن تلفن کارتی و استفاده از آن چه صورت دارد؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۲
استفاده بر خلاف مقررات از اموال دولت، حرام و موجب ضمان است.

۲۵۴- کفش من در مسجد گم شد، کفش دیگری به جای آن برداشتم. کار من چه حکمی دارد و الآن چه باید کنم؟

اگر بدانید کفشی که برداشته‌اید مال کسی است که کفش شما را برده، می‌توانید به جای کفش خود بردارید؛ ولی اگر قیمت آن از کفش خودتان بیش‌تر باشد، باید هر وقت صاحب آن پیدا شد زیادی قیمت را به او بدهید؛ و چنانچه از پیدا شدن او ناامید شوید، باید با اجازه حاکم شرع (مجتهد جامع الشرائط) زیادی قیمت را از طرف صاحبش صدقه بدهید. اما اگر احتمال می‌دهید کفشی که برداشته‌اید مال کسی که کفش شما را برده نیست، باید از صاحبش جست‌وجو کنید و چنان‌که مأیوس شدید، آن را از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه بدهید.

۲۵۵- چند سال است که پول بیمه داده‌ام ولی بحمد الله از دفترچه بیمه استفاده نکرده‌ام؛ آیا می‌توانم به مقدار پولی که بابت بیمه داده‌ام به دیگری اجازه استفاده دهم؟

استفاده از دفترچه بیمه دیگری خلاف مقررات و موجب ضمان استفاده‌کننده می‌شود.

۲۵۶- اگر بچه نابالغی را کتک بزنی، دیه مربوط به چه کسی است؟ آیا اگر پدر طفل رضایت دهد، کافی است؟

دیه، مربوط به خود کودک است و ولی طفل، بدون وجه شرعی حق ندارد مال طفل را به دیگری ببخشد. بلی، پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۳
کودک پس از بلوغ و رشد اگر از حق خود گذشت، رفع ضمان از ضارب می‌شود.

سود سپرده بانکها

۲۵۷- برای سپرده ثابت بانکها سود روزشمار می‌دهند، آیا این ربا نیست؟

اگر سپرده‌گذار، بانک را وکیل کند که با پول او معامله مشروع انجام دهد و درصدی از سود آن را به سپرده‌گذار بدهد و بقیه را به عنوان حق وکالت بردارد- همان‌گونه که در قانون بانکداری بدون ربا آمده است- اشکال ندارد؛ اما اگر به شرط گرفتن زیاده، قرض به بانک بدهد، ربا و حرام است.

۲۵۸- چرا با وجود حرام بودن ربا، بانکهای کشور ما وام ربوی می‌دهند و اسمش را قرض الحسنه می‌گذارند؟

اگر بانکها مطابق قانون بانکداری بدون ربا عمل کنند، وام آنها ربوی نمی‌شود؛ لکن متأسفانه برخی از مسؤولان بانکها بدون توجه به قانون، عمل می‌کنند و مشتریان نیز آگاهی به مسائل شرعی وام ندارند، در نتیجه وام آنها ربوی و حرام می‌گردد.

۲۵۹- گذاشتن پول در مؤسسات پولی و اعتباری که سود می‌دهند، چگونه است؟

اگر پول را بر مبنای یکی از عقود شرعی مثل مضاربه و مشارکت و ... در اختیار مؤسسه می‌گذارند، با رعایت شرایط شرعی معامله، گرفتن سود اشکال ندارد. همچنین است اگر مؤسسه را وکیل کنند که با سپرده ایشان معاملات مشروع پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۴

انجام دهد و قسمتی از سود را به عنوان حق الوکاله بردارد و بقیه را به سپرده‌گذار بدهد، اما اگر به شرط گرفتن سود به مؤسسه، قرض می‌دهد، ربا و حرام است.

۲۶۰- بعضی از صندوق‌های قرض الحسنه می‌گویند: در صورتی وام می‌دهیم که مثلاً ۶ ماه یا یک سال در نزد ما سپرده داشته باشید، آیا این شرط صحیح است؟

اگر پول گذاشتن در صندوق، مشروط به قرض دادن پس از شش ماه باشد، حکم ربا دارد.

صلح و هبه**۲۶۱- صلح با هبه چه تفاوتی دارد؟**

عقد صلح و هبه در بعضی موارد از نظر نتیجه یکی هستند و موجب تملیک چیزی به دیگری می‌گردند. اما با این تفاوت که صلح، با قبول طرف مقابل، محقق می‌شود؛ ولی در هبه، علاوه بر قبول طرف، باید مورد هبه نیز در اختیار او قرار گیرد و تفاوت دیگر آن است که صلح عقد لازم و هبه عقد جایز است.

هدیه از مال حرام**۲۶۲- با پسر نامحرمی دوست شدم و هدایایی برایم خریده است، اکنون که متوجه حرمت دوستی با نامحرم شده‌ام و رابطه خود را با او قطع کرده‌ام، آیا باید هدایای موجود را به او برگردانم؟**

اگر هدایا موجود است و مطالبه می‌کند، باید به او باز

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۵

گردانید، در غیر این صورت برگرداندن لازم نیست؛ هر چند اگر آن هدایا را با دادن به دیگران از محیط زندگی خود دور کنید تا خاطرات معصیت و گناه، کم‌تر در نظر شما مجسم شود، اولویت و رجحان دارد.

۲۶۳- اگر به ما هدیه‌ای داده شود که می‌دانیم از راه حرام تهیه شده است، چه وظیفه‌ای داریم؟

اگر یقین به حرام بودن آن دارید، نباید قبول کنید؛ و در صورت قبول، اگر صاحب آن را می‌شناسید، باید به صاحب واقعی برسانید؛ و اگر نمی‌شناسید، با اجازه مجتهد جامع الشرایط، از طرف صاحبش به فقیر غیر سید، صدقه بدهید.

رشوه**۲۶۴- دادن رشوه برای حل مشکل اداری چه صورت دارد؟ و با اضطرار چگونه است؟**

پرداخت پول یا اموال دیگر از طرف فرد مراجعه کننده به کارمندان ادارات که مکلف به ارائه خدمات اداری به مردم هستند منجر به فساد ادارات خواهد شد، و عملی است که از نظر شرعی حرام محسوب می‌شود و دریافت کننده حق تصرف در آن مال را ندارد و باید به صاحبش مسترد نماید؛ بلی چنانچه احقاق حق، متوقف به پرداخت وجه باشد، برای دهنده اشکال ندارد.

برد و باخت در ورزش

۲۶۵- حکم برد و باخت و جوایز در بازی‌های ورزشی مثل فوتبال و والیبال چیست؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۶
جوایزی که از طرف سازمان‌ها و مؤسسات پرداخت می‌شود، حلال است؛ ولی اگر جایزه از سوی بازیکنان باشد و بازی با شرط برد و باخت برگزار شود، قمار و حرام است.

شرطبندی

۲۶۶- شرطبندی حلال است یا حرام؟

شرطبندی در مواردی مثل مسابقات اسب‌دوانی و تیراندازی با شرایط مقرر جایز، و در سایر موارد جایز نیست.
پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۷

مسائل گوناگون

موسیقی

۲۶۷- چنانچه کسی به ناچار در محیطی باشد که نوار مبتذل پخش می‌شود و چاره‌ای ندارد تکلیفش چیست؟

استماع و گوش دادن به موسیقی حرام است، ولی به گوش رسیدن آن حرام نیست. بنابراین، در صورت اضطرار، توقف در آن محیط مانعی ندارد، به موسیقی گوش ندهد؛ هرچند به گوش او برسد.

۲۶۸- گوش دادن به موسیقی متناسب با مجالس لهو و لعب، چنانچه در فرد تأثیر نگذارد، چه حکمی دارد؟

موسیقی به معنای نواختن آلات طرب که انواع متعدد دارد، حرام است، چه همراه با آواز باشد و چه نباشد، و غنا که آواز مطرب و مناسب با مجالس لهو است، بنفسه حرام است، اگرچه همراه با آلات موسیقی نباشد، و شرط مطرب بودن در حرمت غنا است و اما استماع آلات موسیقی مطلقاً حرام است.

۲۶۹- یک سؤال شرعی دارم و آن این که گوش دادن آقایان به نواری که خواننده‌اش خانم باشد و از سروده‌های شعری مثل حافظ و مولوی و ... بخواند چه حکمی دارد؟

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۸
چنانچه صدای زن به صورت غنا نباشد و گوش دادن آن به قصد لذت انجام نگیرد و مفسده‌ای بر آن مترتب نگردد، اشکال ندارد و اگر یکی از ویژگی‌های یاد شده را دارا باشد، گوش دادن به آن جایز نیست.

۲۷۰- هر نوع موسیقی که بتوان با آن رقصید چه حکمی دارد؟

موسیقی و آواز مطرب و مناسب مجالس لهو و خوشگذرانی حرام است.

۲۷۱- در صورتی که آهنگ ترانه‌های غیر مجاز با ادواتی که مجازند (مثل ارگ) نواخته شود، گوش دادن به آن‌ها چه حکمی دارد؟

جایز نیست.

۲۷۲- اگر مسئولان هیئت، از نذورات و تبرعات افراد که برای هیئت می‌دهند، وسایل موسیقی بخرند چه صورت دارد؟

خرید وسایل لهوی حرام است و خریداران در برابر پول هیئت که صرف خرید این ابزار می‌کنند، ضامن هستند.

۲۷۳- چند سالی است که استفاده از آلات موسیقی در برخی هیئات‌های مذهبی مرسوم شده است، حکم آن چیست؟

استفاده از ابزار و آلات مختص موسیقی لهوی حرام است.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۸۹

تعزیه و شبیه‌خوانی**۲۷۴- آیا تعزیه و شبیه‌خوانی اشکال ندارد؟**

تعزیه اگر مشتمل بر استعمال آلات لهو و لعب نباشد و مطلب دروغ در آن گفته نشود و مستلزم وهن اهل بیت و ائمه اطهار علیهم السلام نباشد، اشکالی ندارد.

۲۷۵- در بعضی از مجالس برای ابراز محبت به اهل بیت علیهم السلام خود را به حیوانات شبیه می‌کنند و یا به گردن خود قلاده می‌آویزند، این گونه اعمال چه صورت دارد؟

برگزاری مجالس سوگواری و اظهار محبت به اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام از افضل اعمال است، و در اعمال مذکور باید شرائط زمان و مکان را بنمایند، که برداشت سوء از آن نشود.

صله رحم**۲۷۶- چه موقع قطع صلّه رحم جایز است؟**

صله رحم حتی با خویشاوندان فاسق واجب است و لازم است در ارشاد آنان تلاش شود. بلی چنانچه سختی و مشقتی در بین باشد، صلّه رحم وجوب ندارد؛ ولی باید توجه داشت که لازم نیست این عمل با رفتن به منزل ارحام و مهمانی کردن و مهمان شدن و ... انجام گیرد. همین اندازه که قطع رحم نشود کافی است و این کار با پیغام فرستادن یا تماس تلفنی یا نوشتن نامه یا سلام کردن هم محقق می‌شود.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹۰

۲۷۷- در صله رحم نسبت قرب و بعد ارحام بر چه ملاکی استوار است؟ آیا تلفن کردن برای صله رحم کافی است؟

صله رحم به هر شکلی که انسان بتواند با توجه به شرایطش انجام دهد، رافع تکلیف است؛ مثلاً- برای کسی که امکان دیدار حضوری بر اثر بعد مسافت یا علل دیگر وجود ندارد، تلفن زدن یا حتی مکاتبه می‌تواند رافع تکلیف باشد. منظور از قطع رحم این است که انسان به طور کلی نسبت به خویشاوند خود بی‌اعتنا شود. ارحام، کسانی هستند که در مراتب ارث واقع می‌شوند؛ مانند پدر و مادر، برادر و خواهر و فرزندان آنها و عمو، عمه، خاله، دایی و فرزندان آنها.

۲۷۸- وقتی فرد ببیند برادرش به وظایف دینی [نماز، خمس و ...] عمل نمی‌کند و به تذکر هم گوش نمی‌دهد، می‌تواند رفت و آمد نداشته باشد و صله رحم را به احوال پرسی تلفنی و مانند آن محدود کند؟

صله رحم به نحو مذکور در سؤال کفایت می‌کند؛ هرچند در صورت احتمال تأثیر، بهتر است رفت و آمد را قطع نکند. بلی، اگر قطع رابطه در توجه او به وظایف شرعی مؤثر باشد، از باب نهی از منکر لازم است.

رایت و کپی و شکستن قفل CD**۲۷۹- شکستن قفل CD و نسخه برداری و تکثیر آن بدون اجازه از صاحب اصلی‌اش چه حکمی دارد؟**

در CD های تولید داخلی کسب رضایت صاحبان اصلی پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹۱ آن جهت تکثیر و نسخه برداری، مطابق با احتیاط است. تکثیر CD های خارجی نیز تابع قراردادهای مربوط است.

۲۸۰- بعضی اوقات ناچاریم یک یا چند صفحه و گاهی یک فصل از کتابی را برای درس یا تحقیق کپی کنیم، چه صورت دارد؟

اگر مالک کتاب خودتان باشید یا مالک آن اذن بدهد اشکال ندارد.

نذر**۲۸۱- اگر نذر کرده باشم پولی را به فقیر بدهم، آیا می‌توانم آن را برای کمک به مدرسه یا ساختمان مسجد اختصاص دهم؟**

اگر نذر صحیح شرعی کرده باشید، یعنی به صیغه مخصوص، نذر را خوانده باشید، تغییر مورد نذر جایز نیست.

۲۸۲- نذری برای شب عاشورا داشتم که موفق به انجام آن نشدم. آیا می‌توانم در وقت دیگری انجام دهم؟

با فرض این که صیغه نذر را به عربی و یا فارسی نخوانده‌اید، انجام آن در وقت دیگر اشکال ندارد.

۲۸۳- چند روزی به مشهد رفته‌ایم و اتفاقاً با روزهایی که روزه آن ثواب بسیار دارد، مصادف شده است؛ آیا می‌توانیم در سفر نذر کنیم و آن روزها را روزه بگیریم؟

نذر مذکور در سفر صحیح نیست.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹۲

ارث

۲۸۴- برادر و خواهری داریم که مادر آن‌ها غیر از مادر ما است- مادر آن‌ها را پدرم صیغه کرده بود- آیا آن‌ها هم از پدرم ارث می‌برند؟

فرزندی که مادرش در عقد موقت بوده از تمام حقوق فرزندی بهره‌مند می‌شود و ارث پدر به تمام فرزندانش می‌رسد و فرقی بین فرزندان نیست.

۲۸۵- آیا پدر و مادر می‌توانند یکی از فرزندان را از ارث محروم کنند؟

وصیت به محرومیت یکی از ورثه از ارث، خلاف شرع و باطل است و اثر ندارد.

غیبت

۲۸۶- غیبت کردن در مسائلی که اگر درباره آن صحبت نشود؛ حل نمی‌شود، چگونه است؛ مثلاً درباره استادی که خوب درس نمی‌دهد.

بیان نقاط ضعف استادان نزد مسؤولان به عنوان گزارش اشکال ندارد. و بطور کلی در مواردی که مصلحت غیبت اهم از مفسده آن باشد غیبت حرام نیست.

۲۸۷- اگر در اتوبوس نشسته باشیم و دو نفر مشغول غیبت باشند و ما بشنویم، آیا گناهی مرتکب شده‌ایم؟

چنانچه به غیبت گوش ندهید و بدون اختیار صدای آن‌ها به گوش شما برسد، اشکال ندارد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹۳

تراشیدن ریش

۲۸۸- تراشیدن ریش با تیغ چه حکمی دارد؟

تراشیدن ریش با تیغ و کوتاه کردن آن، اگر مثل تراشیدن باشد، حرام است. البته لازم نیست ریش بلند گذاشته شود؛ بلکه به مقداری که صدق ریش کند کافی است. (مثل اصلاح با ماشین نمره ۴ به بالا)

دروغ مصلحتی

۲۸۹- دروغ مصلحتی چه حکمی دارد؟

دروغ مصلحتی به معنایی که نزد مردم رایج است و در واقع دروغ منفعتی است، حرام است. موارد جواز دروغ در اسلام مشخص است؛ از جمله آن‌ها وجود مصلحت اهم، مثل حفظ جان مؤمن یا رفع نزاع بین دو مسلمان می‌باشد.

صیغه برادری

۲۹۰- صیغه برادری را توضیح دهید.

چنان که در مفاتیح الجنان آمده است، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در روز عید غدیر بین اصحاب خود عقد اخوت و برادری منعقد فرمودند. مضمون این عقد، تعهد دو برادر دینی در برابر یکدیگر است تا در دعا و زیارت یکدیگر را یاد کنند و اگر در قیامت توفیق شفاعت یافتند، همدیگر را از یاد نبرند- توضیح بیشتر را در اعمال روز عید غدیر در کتاب مفاتیح الجنان ملاحظه فرمایید.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹۴

استخاره**۲۹۱- استخاره چیست و عمل به آن واجب است یا خیر؟**

استخاره طلب خیر از خداوند متعال است و مورد آن جایی است که در انجام کاری، شخص، تحقیق خود را انجام داده ولی به نتیجه نرسیده و مردد باقی مانده است، که می‌تواند استخاره کند. عمل به استخاره واجب نیست لکن اگر استخاره بد آمد، بهتر است با آن مخالفت نشود.

تقلب در امتحان**۲۹۲- تقلب چه حکمی دارد؟**

تقلب نوعی خیانت است و جایز نیست؛ و خیانت در مسائل علمی، از سایر موارد، زشت‌تر است و در شأن مسلمان نیست.

۲۹۳- اگر طرف مقابل راضی به تقلب از روی نوشته او باشد، چگونه است؟

رضایت طرف مقابل برای تقلب تأثیری در حکم ندارد.

فال‌گیری**۲۹۴- اعتماد به فالگیر و طالع‌بین و کف‌بین از نظر شرعی چه حکمی دارد؟**

این گونه امور، مستند شرعی ندارد و دلیلی نیز بر اعتماد به حرف ایشان در دست نیست. علاوه بر این، اعتماد به این امور در بعضی موارد، موجب گمراهی و کدورت و اختلاف دوستان و نزدیکان می‌گردد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹۵

همراه داشتن قرآن در توالت**۲۹۵- به همراه داشتن قرآن و دعا در توالت چه حکمی دارد؟**

به همراه داشتن قرآن در دستشویی و توالت، اگر هتک حرمت و بی‌احترامی به قرآن نشود، اشکال ندارد؛ ولی در عین حال رعایت این مسأله و همراه نبردن، نوعی ادب و بسیار مطلوب است.

نفرین به دیگران

۲۹۶- در مواردی که از شخص ناراحتی داشته باشیم می‌توانیم آرزوی شکست او را بکنیم؟

مسلمان باید همواره خیرخواه دیگران باشد و آرزوی شکست برای دیگران معمولاً از بخل و حسد سرچشمه می‌گیرد که هر دو از رذائل اخلاقی است و باید با آن مبارزه کرد.

بهتر است هر وقت اشتباهی از دیگری ملاحظه کردید که موجب ناراحتی شما می‌شود، برای هدایتش دعا کنید تا ضمن آن که از دعای ملائکه رحمت بهره‌مند می‌شوید، ثواب خیرخواهی برای برادر مؤمن نیز شامل حال شما گردد.

رنگ کردن موی سر در عادت ماهانه

۲۹۷- آیا حنا گذاشتن و رنگ کردن مو در ایام عادت مکروه است؟

بلی خضاب کردن سر به حنا و غیر آن در حال حیض و جنابت کراهت دارد.

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام، ص: ۹۶

حذف موهای زائد بدن

۲۹۸- استفاده از مواد شیمیایی یا دستگاهی که موهای زائد بدن را برای همیشه از بین ببرد چه حکمی دارد؟

اگر به لحاظ طبّی ضرر قابل اعتنا نداشته باشد، اشکال ندارد.

فکر خودکشی

۲۹۹- آیا فکر خودکشی حرام است؟

فکر گناه به تنهایی گناه محسوب نمی‌شود؛ لکن فکر گناه، موجب کدورت قلب و سلب توفیق از شخص می‌شود و ممکن است شخص را وادار به بعضی مقدمات حرام نماید.

برای پرهیز از وسوسه‌های شیطانی، لازم است انسان فکر گناه را نیز از خود دور کند؛ قابل توجه آن‌که، خودکشی از گناهان کبیره است و شخص را به عذاب الهی مبتلا می‌نماید و کسی که بر خدا توکل کند، مشکلات نمی‌تواند او را از پای درآورده و به خودکشی وادار سازد.

عکس‌های ائمه

۳۰۰- عکس‌ها و شمایل‌هایی که از ائمه علیهم‌السلام کشیده می‌شود، صحت دارد؟

هیچ دلیلی بر تشابه این عکس‌ها با آن ذوات مقدس وجود ندارد و نمی‌توان به ائمه علیهم‌السلام نسبت داد.

پایان

[۱] (۱) سوره مبارکه نحل آیه ۴۳ و سوره مبارکه انبیا آیه ۷

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-(۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۶۲۳۱-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۹۰ IR

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

